

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

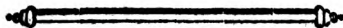
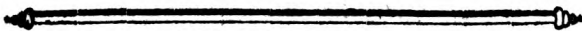
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

E L O G I U M
TIBERII HEMSTERHUSII,

A U C T O R E
DAVIDE RUHNKENIO.

Editio secunda castigatior,

Cui duae *Richardi Bentleji* Epistolae ad *Hem-*
sterhusium accedunt.

LUGDUNI BATAVORUM,
APUD SAM. ET JOH. LUCHTMANS.

M D C C L X X X I X.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTEN LENOX TILDEN FOUNDATION

500 FIFTH AVENUE NEW YORK CITY

1911

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTEN LENOX TILDEN FOUNDATION

500 FIFTH AVENUE NEW YORK CITY

1911

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTEN LENOX TILDEN FOUNDATION

500 FIFTH AVENUE NEW YORK CITY

PRAEFATIO.

*Cum mihi magistratum academ-
cum deponenti publice dicendum es-
set, perfectam Critici formam in
Tiberio Hemsterhusio spectandam
exhibui. Quod orationis argumen-
tum omnibus tam jucundum accidit,
ut me nunquam meminerim atten-
tius audiri. Erant etiam, qui hanc
orationem quam primum edi cupe-
rent, ut, quam voluptatem illa
audienda ceperant, eandem illa le-*

4. P R A E F A T I O.

genda iterum capere possent. Quorum voluntati me facilem praebui. Sed quoniam hujusmodi orationes, semel lectae, fere abjici solent, & in oblivionem abire, meae cavendum putavi forma ejus sic immutanda, ut non tam oratio, quam elogium esse videretur. Elogium hac significatione non satis Latinum esse scio. Sed temporum nostrorum consuetudini aliquid dandum fuit.

E L O.

ELOGIUM

TIBERII HEMSTERHUSII

Nulla facile ars ac disciplina plus vel invidiae, vel infamiae suscepit, quam quae a primario, quod in judicando cer- nitur, munere Critica vocatur. Haec aliquándo incidit in ingenia furiosa, quae nullo rationis tanquam freno coër- cerentur, aliquando in jejuna & angusta,

6 E L O G I U M

quae non caperent tantae rei vim & auctoritatem. Duplex igitur, pro ingeniorum dissimilitudine, inita est Critices exercendae ratio. Illi firma, nec ullo modo commovenda, temere convellebant, & certa incertis conjecturis vexabant: hi nihil aliud, nisi materiam e libris manu scriptis comportabant, in rebus ipsis & sensibus scriptorum explicandis muti, in verbis & formulis ad grammaticam normam exigendis loquaces & rixosi. Utrique cum sibi Criticorum nomen arrogassent, &, facile plebe literaria, tenuissent, hominum vitia, ut fieri solet, ad ipsam artem tracta sunt, & Critica, modo temeritatis & audaciae mater, modo nugatoria syllabarum auceps, dici haberique coepit. Quam invidiam, non mirandum est, diutius in Critica, quam in ulla alia disci-

sci-

sciplina, cui per similem iniquitatem la-
 bes adspersa esset, haesisse. Etenim ce-
 terae artes, magnam partem populares,
 & communi intelligentiae patentes, fa-
 cile inveniunt, qui, causa cognita, ca-
 lumniam depellant. Critica, plures dif-
 ficultate & rerum discendarum copia &
 varietate deterrens, quam delectatione
 aliqua alligens ad se & invitans, paucos
 omni tempore discipulos nata est, pau-
 cos habuit patronos, qui causam suam
 cognoscerent, innocentiam tuerentur,
 dignitatem & gloriam vindicarent.

Cogitanti vero mihi, quae tandem op-
 tima esset ratio tam praeclari studii com-
 mendandi, & injuria, qua premitur, li-
 berandi, nulla commodior & efficacior
 occurrit, quam quae perfecti & omni-
 bus numeris absoluti Critici imaginem,
 ad

8 E L O G I U M

ad vivum expressam, ob oculos ponat. Sic enim spero, futurum, ut, quicumque in hoc exemplar inspexerit, quam artem in contemptum vocare ausus sit, in ea liberalis doctrinae omnis fastigium esse fateatur.

Verum, ne cui videar Criticum, qualis nec fuerit unquam, nec esse possit, fingere, exemplar ejus ducam ab eorum aliquo, quibus omnes omnia summa in hac facultate tribuerunt. Nec ille longe quaerendus. Adhuc animis, vel dicam, oculis nostris inhaeret TIBERIUS HEMSTERHUSIUS. Vix dum lacrimae, quas in ejus funere profudimus, exaruerunt.

Hic talis ac tantus vir in illis, quorum vix singuli singulis seculis in generis humani exemplum nascantur, praecipuum

puum locum tenet. Quo magis, ut mediocri ingenio homines facile patimur cum libris suis occidere; sic Hemsterhusii memoria conservanda modis omnibus, & aeternitati aequanda est. Quanquam vero ad laudem ejus magnificentius, & ad communem utilitatem uberius futurum esset, si divina cum animi, & ingenii, tum doctrinae, & sapientiae bona, quibus cumulatus fuit; singulatim explicarentur; nobis tamen, quod omnia persequi infinitum est, ex ea maxime parte; qua gloriam suam inprimis fundavit; hoc est, ex Critices scientia, spectandus videtur.

Critica veterum scriptorum libros; tanquam materiam, quam tractet; & in qua versetur; sibi subjectos habet: nec angustis certorum scriptorum terminis septa

tenetur, sed per Poëtas, Oratores, Grammaticos, Historicos, Philosophos longe lateque vagatur, ubique iudicium & censuram exercens. Quam provinciam tametsi proprio quodam jure tenet, tamen, si quando in graviorum disciplinarum auxilium vocata fit, non dubitat illos fines transire. Sane ex quo tempore Erasmus & Beza eam in Theologiam, Cujacius, alique in Jurisprudentiam, saluberrimo instituto adsciverunt, ferme tam frequens est in his disciplinis, quam in regno suo. Censendi vero judicandique munere sic fungitur, ut vera a falsis & supposititiis discernat, fraudes suis vestigiis odoretur & demonstret, obscuris sive rebus sive verbis lumen affundat, depravata corrigat, laudet recta, reprehendat vitiosa. Has Critici partes, tam difficiles, tam

gra-

graves, qui recte sustinere & tueri velit, duplici praesidio instructus ornatusque esse debet, ingenio acerrimo, & eruditione prope immensa.

Ingenium in omnium artium, etiam leviorum, studiis valet plurimum. Sed ut aliud aptius est Mathesi, aliud Poëticae, aliud aliis artibus, sic Critica quoque sibi deposcit proprium & peculiare. Ejus autem vis omnis ex duabus animi facultatibus oritur, ex imaginum ante perceptarum celeri instauratione, & ex prompta ac parata judicandi subtilitate. Finge, Criticum, qualem deformamus, impedito & corrupto scriptoris loco remedium quaerere, & diligenter attende, quibus mentis actionibus ad id, quod quaerit, perveniat. Altera animi facultas varias imagines ante haustas,

quae ad talem locum expediendum accommodatae videantur, ei celeriter et in tempore offert: altera, quid res postulet, atque adeo, quid ex pluribus simulacris animo simul obversantibus deligendum sit, eadem celeritate videt ac decernit. Ergo critica vis maxime iudicatur mentis celeritate, quam Graeci *αγχινοια* et *εὐνοχία*, Latini *sagacitatem*, *sollertiam*, *ingenii felicitatem* vocant. Haec autem sagacitas non in hominis potestate est, non studio, labore, exercitatione comparatur, sed rarum et singulare munus est unius naturae fautricis; licetque adeo, quod Democritus de Poëta dixit, ad Criticum transferre: *Criticus non fit, sed nascitur*. Tali ingenio praediti cum perraro exoriantur, non mirum sit, magnam excellentium Criticorum et nunc esse, et semper fuisse

pau-

paucitatem. Quod vero diximus, ingenium hac in re plus valere, quam artem ac disciplinam, hoc argumento intelligi potest. Multi, iique praeclarissimi viri, cum studiorum genere, ad quod ab ipsa natura deducerentur, relicto, se ad Criticam contulissent, eruditione sibi, quod natura negarat, parare conati sunt, ingeniique vicarium, artificium quoddam assumerunt. Quorum conatus, non quaerere, quam infeliciter cessent. Quanta eruditionis, de Graecis fontibus ductae, copia fuerit in Jo. Meursio et Ez. Spanhemio, nemo ignorat, nisi qui ipsam antiquitatem Graecam ignoret. At illi ipsi, cum vim facere naturae, et Criticam exercere instituunt, quam sunt dissimiles sui. Duo praestantissimi viri, N. Heinsius et P. Burmannus, omne studium suum in Poëtis Latinis expolien-

dis consumserunt, pari uterque eruditione, sed dispari acute sentiendi & feliciter divinandi facultate. Alter igitur Poëtarum Latinorum sospitator dictus est, alter non potuit in tantae gloriae societatem venire.

Haec vero Critici materies inadolesque in Hemsterhusio tanta fuit, ut natura, quid in tali ingenio fingendo posset, in eo potissimum experta esse videatur. Omnes in illo talem oculorum aciem, qualis lyncibus & aquilis tribui solet, mirabantur. Sed profecto mentis acies multo miranda magis. Nihil tam abdolum erat, tam nihil reclusum, quod ejus acumen falleret. Nihil tam depositum ac prope conclamatum, cui non vitam & salutem redderet. Nihil tam artificiosum simulatum, quin fraudem facile sentiret,

ret, & indiciis suis teneret. Talis tam
 fellicis Critices illustre documentum de-
 dit in Xenophonte Ephesio. Hic scri-
 ptor, aetate demum nostra, mendose
 & negligenter editus in Italia, nativa
 sua venustate Hemsterhusium invitarat,
 ut non solum quae quid vitii traxissent,
 emendaret, sed plurium etiam verbo-
 rum lacunas de conjectura suppleret.
 Post Dorvillius V. C. eundem scripto-
 rem iterum ad Codicem MS. exigi iussit.
 Quid quaeris? Nullus unquam vates
 Hemsterhusio repertus est verior. Nam
 vetus codex lectiones & lacunarum sup-
 plementa sic, ut ille divinando restituere-
 rat, plerisque locis repraesentabat,

Et si vero permagnum Critico praesi-
 dium est in mentis vi & sollertia, nemo
 tamen omnia in eo posita putet. Com-

pa-

parandum est alterum instrumentum, eruditio; quae ut parum aut nihil sine ingenio; sic sine eruditione ne perspicacissimum quidem ingenium quicquam effecerit. Recte Crates Mallotes, quem haec ipsa ars nobilitavit, apud Sextum Empiricum, in Critico requirit omnis liberalis doctrinae, quam Graeci ἐγκυκλοπαιδείαν vocant, scientiam. Si igitur ad Criticam adspirare velis, de Cratetis praecepto, ante Grammaticam, non vulgarem istam, sed altiore, percipias, habites in Poëtis & Oratoribus, peragres latissimum historiae campum, mente complectaris universam philosophiam, & his omnibus adjungas Mathematicam, maxime partes illas, quae mentem exacuunt ad verum cernendum. Ex tanta tot artium ac disciplinarum ubertate Critica demum efflorescit et redundat:

dat tali instructu ornatuque eam oportet esse comitatam.

Equidem vereor, ne hac rerum discendarum multitudine commemoranda restringam potius juventutis studia, quam incendam. Sed quid faciam? Non alius ad pulcerrimam artem aditus patet, nec aliis gradibus Hemsterhusius ad id, quod in illa summum est, ascendit.

Juvat igitur, non modo quam praestans & inusitata ejus eruditio fuerit, sed etiam qua via & ratione ad illam perverit, explicare. Quod dum facimus, pars vitae Hemsterhusianae, ut ad cognoscendum jucundissimae, sic ad imitandum utilissimae, breviter attingenda erit.

C

Pue-

Puerulus (*) literarum initia cum ab idoneis magistris percepit, tum a patre, Francisco Hemsterhusio, qui salutarem artem, quam profitebatur, cum politioribus literis conjunxerat, & peregrinandi studio ductus, omnem fere Europam iustrarat. Vis ingenii sic ante annos in Hemsterhusio nostro eluxit, ut multi, quibus carus erat, timerent, ne non vitalis puer esset, aut ingenium tam praecox ad frugem perveniret. Quam sollicitudinem vanam fuisse, eventus docuit. Nam eundem mentis vigorem integrum & illibatum pertulit ad extremam usque senectutem, hoc est, ad aetatis

an-

(*) Natus est Groningae 1. Febr. 1685. Ab a. 1704. Philosophiae & Matheseos Professor Amstelodami: ab a. 1717. Linguae Graecae, post etiam Historiae Patriae Professor Franequerae: ab a. 1740. ejusdem Linguae & Historiae Professor Leidae. Obiit 7. April. 1766.

annum octuagesimum secundum, qui vitae ultimus fuit. Una memoria, quam raro, lababat, ubi proprium hominis nomen subito edendum esset.

Decknum quartum annum agens, qua aetate plerique in tirociniis haerent, jam versabatur inter cives Academiae Groninganae, & praestantissimos quosque bonarum artium magistros audiebat.

Socrates apud Platonem omnia praecursor de Isocrate adolescente auguratur, quod futurum philosophia quaedam inesset in ejus mente. Simillimam Isocraticae indolem Joannes Bernoullius, Mathematicorum longe princeps, in Hemsterhusio adolescentulo, simul atque eum in disciplinam receperat, sagacissime perspexit. Ideo nil antiquius habuit,

quam ut philosophiae femina, quae in
 ejus mente laterent, proliceret, & recta
 cultura firmaret. Nec Hemsterhusius
 Bernoullii augurium fefellit. Nam tanta
 celeritate altiore Geometriam perce-
 pit, & in intimos philosophiae recessus
 penetravit, ut magister fateretur, se,
 quem cum eo compararet, inter disci-
 pulos habere neminem. Atque haud
 scio, an multum fallamur, si altos illos
 & magnificos de rebus divinis humanis-
 que sensus, qui postea se omnibus Hem-
 sterhusii dictis factisque protulerunt,
 magnam partem a Bernoulliana disciplina
 repetamus. Ipse quidem, Bernoullium
 divino munere sibi praeceptorem obti-
 gisse, cum gaudio, quod vultu & oculis
 proderetur, fateri solebat.

Ita cum aliquot annos exegisset in

Aca-

Academia patria, Leidam venit, invitatus praecipue fama Jacobi Perizonii, qui cum ceteras humanitatis partes egregie, tum veterem historiam elegantius, quam quisquam ante eum, tradebat. Leidae tum casu quodam disiecti, erant publicae Bibliothecae Codices MSS. Horum in ordinem redigendorum cura ab Academiae Curatoribus demandatur Hemsterhusio. Quod Curatorum de tantula adolescente iudicium tam felix omen in posterum tempus faciebat, ut nemo unus dubitaret, quin is aliquando Jacobo Gronovio in Graecorum literarum Professore successurus esset. Verum, vacante illa provincia, res secus cecidit, non Curatorum voluntate alienata, sed artibus eorum, qui ne luminibus suis obscureretur, metuebant. Data est Professio Haversampo, si minus Academiae,

at ipsorum rationibus accommodato. Sed haec latere, melius est, quam cum auditorum ignominia & dedecore in lucem proferri. Leidæ cum Hemsterhusius studiorum spatia decurrebat, vix dum expleto decimo nono aetatis anno, Amstelodamum, ut juventuti studiosae viam ad Mathesin & Philosophiam praeiret, honorifice invitatur. Quis est, qui talem provinciam nactus, non totam studiorum rationem commutasset? non humaniores literas, veluti crepundia, abieciisset? Talis stultitia in alios, ab angustis doctrinae compendii profectos, eadere poterat, in Hemsterhusium non poterat, qui praeclare sciret, quo societatis vinculo hae disciplinae inter se devinciantur. Ac reperit Amstelodamum, quorum consuetudine elegantiorum litterarum studium non medioeriter aleret.

Or-

Ornabat tum illam urbem ingeniosus Poëta, & disertus Poëtarum Latinorum interpretres, Janus Broukhusius. In eadem tum aliquot annos degebant Stephanus Berglerus & Ludolphus Kusterus, ille veteris philosophiae scientia, hic critica facultate, uterque Graecis literis tam excellens, ut ambiguum posteris reliquerint, utro utri ea laude praestaret. Quorum amicitiam Hemsterhusius appetebat cupidissime, tenebatque eo constantius, quo magis ingenium talium virorum sermonibus ad omnis elegantiae sensum acuebatur. Hac tam felici velut contagione Broukhusius in eum transfudit Propertii, Kusterus Aristophanis amorem, salutarem deinceps utrique Poëtae futurum. Sed jam ante intervenerat, quod Hemsterhusium cum Graecis Musis artius conjungeret. Destituerat vir doctus

ctus

ctus Julii Pollucis editionem, quae Amstelodami parabatur. Quaeritur, qui destitutas partes excipiat. Itur ad Hemsterhusium. Is, Graevii auctoritate impulsus, operis curam suscipit, & commentatione, juvenili illa quidem, verum tamen juvenis Hemsterhusii, eruditissimorum hominum oculos animosque in se convertit. Ipse auctor (quis enim tali aetate se ipsum contemnat?) de hoc opere satis bene sentiebat. Brevi post a Richardo Bentlejo, Britanniae Aristarcho, literas accipit, quibus quidem opera Polluci navata eximie laudabantur. At eadem literae (*) Bentlejanas emendationes in Comicorum loca, quibus Pollux a se dictis fidem & auctoritatem conciliaffet, complectebantur. In quibus

(*) Has literas, ab Hemsterhusii filio nobiscum communicatas, huic novae Editioni subjecimus.

locis restituendis Hemsterhusius quoque consumserat studii plurimum, pulcre intelligens, summam rei in illis verti. Enimvero, lectis animadversionibus Bentlejanis, videt, inanem operam suam fuisse, alterum omnia divinitus expediisse. Quo tum animo Hemsterhusium fuisse putas? Ita conturbatus est, ita sibimet ipse displicuit, ut Graecas literas in perpetuum repudiare statueret. Nec, per mensem unum & item alterum, ausus est scriptorem Graecum attingere. Hoc si alteri evenisset, quam astute id dissimulasset, quam cautionem & diligentiam, ne in vulgus emanaret, adhibuisset? At ille, ô callidum hominem! id narrare discipulis, & crebris sermonibus usurpare solebat. Nescio, quid alii sentiant. Mihi nunquam major, quam cum haec de se ingenue fatebatur, visus

D

est

est Hemsterhusius. Nam acer animi
 morsus indicat, quos quam altos & ve-
 ram gloriam expetentes spiritus pectore
 gesserit, erroris confessio, quantam maxi-
 marum rerum fiduciam haberet. Ele-
 ganter & vere Celsus de simili Hippo-
 cratis confessione ait: *Levia ingenia,
 quia nihil habent, nihil sibi detrahunt.
 Magno ingenio, multaue nihilominus
 habituro, convenit simplex veri erroris
 confessio.*

Mox tamen Hemsterhusius, cum do-
 lori successisset cogitatio, quam inique
 se adolescentem cum Critico veterano,
 eodemque omnium principe comparasset,
 & secum in gratiam rediit, & cum lite-
 ris Graecis. At Bentlejanae admonitio-
 nis haec vis fuit, ut apud animum con-
 stitueret, non ante se in hunc praecipi-
 tem

tem locum committere , quam artium omnium copiam mente & cogitatione comprehendisset, &, quoniam in hoc maxime reprehendebatur, Comicorum versus non ante tentare, quam varia metrorum genera, Comicis usitata, penitus percepisset. Nec alium, nisi illum ipsum monitorem suum, sibi imitandum sumsit. Hunc enim mirabatur unum, hunc in oculis ferebat, hunc omnibus memoriae nostrae Criticis anteponebat, ne dissimulans quidem offensionem, si quis talis viri magnitudinem, quam consequi nulla ratione posset, per invidiam allatraret.

Inito igitur eruditionis locupletandae consilio, veteres, inde ab ingeniorum fonte, Homero, scriptores nunquam remisso studio legit: legit? immo ve-

ro excerptis, & in horrea sua congeffit; ut, quicquid vel ad utriusque linguae rationem, vel ad historiam, vel ad ritus & mores gentium; vel ad priscam sapientiam pertineret, id paratum esset, ac, si res postularet, inde continuo depromeretur.

Quam vero consuetudinem ipse in legendo tenuerat, ut a veterrimo quoque scriptore gradum faceret ad eum, qui proximus esset aetate, eandem aliis etiam atque etiam commendabat. Nam primum, ut alias opportunitates omit-
tam (*), si hac via progrediaris, non verborum tantum, sed etiam significatio-
num, singulis verbis & formulis attribu-
ta-

(*) Vide quae diximus Praef. ad Timaei Lex. Platon.

tarum, tanquam tempora certius constituas: cuius rei diligens observatio in linguis omnibus valet plurimum. Deinde satis constat, nihil vel bene cogitatum esse, vel bene dictum ab antiquioribus illis, quorum libros velut recte cogitandi scribendique legem & normam probamus, quod non sit variis modis imitata posteriorum follertia. Cujus imitationis venustatem nec sentias, nec intelligas, nisi fontem, e quo profecta sit, cognovis. Thucydidis, ut hoc utar, reconditas exquisitasque sententias Hemsterhusius ita tritas notatasque habebat, ut, quid Polybius, quid Dionysius Halicarnassensis, quid Plutarchus, quid alii inde ad imitationem traxissent, e vestigio indicaret. Ex quo instituto quotquam praeclarae difficiliorum locorum & interpretationes natae sint, &

emendationes, vel me tacente, intelligitur.

At qui tandem sunt illi scriptores, quos vir summus futuro Critico maxime necessarios, quos legendos, quos ediscendos putabat? Quasi vero, dicet aliquis, nesciamus, Criticos in Poëtis, Oratoribus, Grammaticis & Historicis vitæ velut tabernaculum collocare.

Hic locus me admonet, ut justum meum, vel Hemsterhusii potius, dolorem & querelam effundam. Veteres hoc humanitatis studium sapientissimo consilio tam late patere voluerunt, ut & mathematicas artes, & philosophiam omnem complecteretur. Veterum auctoritatem secuti sunt viri immortales, qui seculis decimo quinto & decimo sexto, pulsa
bar-

barbarie, pristinam bonis literis dignitatem restituerunt. Verum brevi post exorti sunt literatores, qui, finibus illis latioribus per summam ignaviam contrahendis, sibi servarent Grammaticos, Oratores, Poëtas, Historicos, valere juberent Mathematicos & Philosophos. Sic humanitatis disciplina, rebus magnam partem ex ea sublatis, prope tota facta est disciplina verborum. Ex eo tempore philosophi ejusmodi literatores cum arte sua contemserunt: literatores de humaniorum literarum contemtionem ad ravim usque declamarunt, ne illud quidem intelligentes, sua culpa literarum dignitatem concidisse. Hos si ad majorum instituta revocare conemur, forsitan operam perdamus. Sed profecto, si rectis consiliis locum dare velint, una superest ratio, qua & literas & semet ipsos a
con-

contemptu vindicare queant. Revellant terminos humanitatis, quos ignavia constituit, recipiant in artium chorum, quas inde ejecerunt, &, Hemsterhusii exemplo, literarum studium cum Mathesi & Philosophia jungant.

Geometria animum a sensibus ad ea, quae mente contuemur, intelligenda traducit, acutque in vero judicando. Et quisquam dubitabit, quin, qui hac disciplina ingenium subegerit, etiam in literis nostris, acutius cernat iis, qui nunquam attigerint pulverem eruditum? Hemsterhusio quid Geometria profuerit, sciunt, qui vel scripta ejus cognorint, vel sermones. Quicquid ex ore exibat, quicquid literis mandabatur, etiam in critico genere, facile prodebat ingenium adsuetae geometricae subtilitati. Nihil
 su-

fumebat temeré, sed a certo cognitis & perspicuis viâ & ratione progrediebatur ad ea, quae inde necessaria consecutione efficerentur.

Sed alia quoque Mathesis pars est, quam Critico dedecori sit ignorare. Haec est Astronomia, praesertim antiqua; sine ejus scientia nec Graeci, nec Latini Poëtae, qui inde multa carminibus suis ornamenta petierunt, plane perfecteque intelligi possunt. Quo majus studium vir eximius ad eam cognoscendam attulit; nec, quamvis mitis & moderatus aliorum censor, sibi temperare poterat, quin suaviter rideret recentiores Poëtarum interpretes, qui, ubi quid ex hac doctrina explicandum sit, vel turpiter haereant, vel in jocularés errores labantur.

E

Phi-

Philosophiae studium eo flagrantius erat, quo magis ab ipsa natura ad illam impellebatur. Per ejus vero partes omnes sic vagatus est, ut modo versaretur in sancto Pythagorae recessu, modo in Academia Platonis, modo in Aristotelis Lyceo, modo in Zenonis porticu, modo in hortis Epicuri, ubique cum admiratione quadam deprehendens permulta, quae aetatis nostrae vanitas audet ut recens inventa jactare. Plerique veteris philosophiae studiosi vel partem ejus delibant, vel in locis amoenioribus, maxime in eo de moribus, commorantur. At Hemsterhusius ingenii sui magnitudini consentaneum judicabat, etiam partem omnium difficillimam, quae Metaphysicam complectitur, pervestigare. Nihil facile abstrusius reperiatis Platonis Parmenide, quo dialogo doctrina *de Ideis* explic-

ca-

catur. Ab ejus lectione vir magnus semel, iterum, tertium idem abierat, qui venerat. Verum non prius conquievit, quam quarta lectione instituenda abditos philosophi sensus eruiſſet, ipſa difficultate non hebetante, ut fieri ſolet, ſed acuate ſtudio intelligendi. Nec ſatis habebat veteres cognoſſe, ſed cum Platone Leibnitium, cum Ariſtotele Lockium, cum aliis alios conjungebat, ut, qui ſermones cum illo de veteri philoſophia contuliſſet, nihil niſi veteres, qui de recentiore, nihil niſi recentiores, legiſſe putaret. Ceterum in Metaphyſica quae vera certaſque ſint, & in quibus firme conſiſtere poſſis, apud veteres ſe reperiſſe omnia dicebat. Novarum opinionum ſubtilitatem ut facile agnoſcebat, ſic earum levitatem & inſtantiam vel hoc argumento demonſtrabat,

E 2

quod,

quod, quotiescunque novus Metaphysicus existat, toties prior loco, quem tenuit, pellatur.

In variis autem veterum philosophorum familiis, earumque decretis cognoscendis, vehementer dolebat sortem historiae philosophicae, quae, tametsi Criticis uberrimam ingenii exercendi materiam praebat, tamen ad nullam dum criticam severitatem exacta sit, involantibus fere in illam, quasi in vacuum & caducam possessionem, compilatoribus, qui nec ingenio valeant, & literarum adeo rudes sint, ut e vitiosis antiquorum philosophorum versionibus sapere, & inde summam cujusque disciplinae conficere cogantur.

Quanquam ne gentium quidem historia,

ria, cujus usus latius patet, meliore ipsi conditione esse videbatur. Haec quantum obscuritatis vel a vetustate, vel a scriptorum diffensione, vel ab aliis causis traxerit, quam corrupta sit per partium studium, fraudem, superstitionem, & sciunt omnes, & fatentur. Veruntamen quotus quisque Criticorum in hunc patentissimum campum excurrit? quotus quisque adhibet Criticam, quasi veri obrussam? Signum ad hanc rem capeffendam sustulerat Josephus Scaliger in Opere *de Emendatione Temporum*, & altero *Eusebiano*, utroque aeterno, sed laudato magis, quam lecto. At perpaucos, qui per ejus vestigia ad eandem laudem contenderent, inventos scimus. Quo magis Hemsterhusius & ipse historiam critica ratione tractabat, & disciplinae suae alumnos ad eandem rationem

amplectendam incendebat, exemplum, ad quod studium dirigerent, iis proponens feverissimum reliquorum historico-
rum cenforem, Polybium, cujus tanta admiratione captus erat, ut, si fieri posset, unum ejus librum deperditum plaustris homiliarum SS. Patrum redimere vellet.

Antiquitatis eruditae, hoc est, Graecae & Romanae, studium non solum ad veterum scriptorum historiaeque intelligentiam referebat, sed etiam eo, ut ingenium, contuendis antiquae artis miraculis, acueret ad sensum elegantiae & venustatis, quae talibus operibus inesset. Nec quicquam vel cupidius, vel intelligentius spectabat, quam veteres gemmas, numos, vasa, anaglypha, statuas: cujus rei facultatem ipsi dabat so-

ce-

ceri, Jacobi Wildii museum, non pau-
cas ejus generis reliquias servans. Hanc
animo insidentem pulcri & recti speciem
ubi ad recentiorum artificum opera tran-
sulisset, non temere reperiebatur, qui
cum de pictura & statuaria nostrae aeta-
tis, tum de architectura, aliisque ejus-
modi artibus elegantius judicaret. Ac
saepè mirabatur, oculos vulgo per pu-
dendam negligentiam ad nullam rem eru-
diri, cum aliae corporis partes, quae
minus sint praestabiles, & minus oble-
tationis animo praebeant, studiose ex-
colantur, aures ad concentus musicos
recte sentiendos, manus et pedes ad
concinnum & liberalem motum eden-
dum. Auctor igitur erat discipulis suis,
ut lineari picturae, in qua artium, quas
diximus, fundamenta sunt, mature ope-
ram darent.

6. 22

521

Satis diximus de infinita rerum copia & varietate, quàm mente complexus est Hemsterhusius. Verum ad rerum intelligentiam nullus aditus patet, nisi per exquisitissimam scientiam linguarum, Graecae praesertim & Latinae. Hic quid me attinet dicere, eum longa & accurata meditatione consecutum esse, ut Graecae linguae nativam indolem, proprietatem, & arcana omnia teneret? Notiores est & testatior, quam ut pluribus verbis explicanda esse videatur. Itaque complector brevi, &, non exaggerandae rei causa, sed simpliciter & vere hoc dico, Hemsterhusium Graecarum scientia literarum omnino omnes, qui inde a renatis literis excellenter in iis versati sint, ipsum etiam Isaacum Casaubonum, cui doctorum hominum consensus primas deferre solet, longo post se intervallo reliquisse.

Quod

Quod si magna ingēnia non nisi novarum rerum inventionē metiamur, talem quoque sui mensuram vir summus, in hoc ipso linguarum studio, praeiūxit, inveniendā verissimā Originum Graecarum rationē, singulari linguae Graecae, adde & Latinae, praesidio & ornamēto. Hujus analogiae tanquam filo ductus, simplicissimas verborum formas, quae binis tribusve literis constarent, & una cum iis natas significationes indagavit, formas omnes & flexiones ad certam rationem revocavit, ex primariis notionibus secundarias, & consequentes eliciuit, earumque non solum cognationem, sed etiam migrationes ostendit, commentitias anomalias, quibus Grammatici omnia perturbassent, explosit, denique tenebras linguae per tot secula offusas ita discussit, ut, qua lingua nulla est ne-

F

que

que verbis, neque formis, copiosior, eadem jam nulla reperiatur ad discendum faciliior. Sed hujus rei subtiliorem & exemplis confirmandam explicationem non capit popularis scriptio. Gratulemur potius aetatis nostrae felicitati, quae, quod majores nostri optarunt magis, quam sperarunt, id non tantum in Graecis, verum etiam in Orientalibus, uno tempore & inchoatum & consummatum vidit. Etenim quod analogiae lumen Hemsterhufius linguae Graecae, id eodem tempore Orientalibus intulit Hemsterhufii civis, aequalis, condiscipulus, collega, amicus, unicus literarum, quas profitebatur, vindex, Albertus Schultensius.

Hic forsitan dicat aliquis eorum, qui nolunt eundem hominem pluribus rebus excellere: fit sane ita: habuerit Hemster-

sterhusius Graecarum literarum scientia parem neminem. At Latinarum certe regnum penes alios est. Ego vero non dubitem contendere, eum Latine doctissimos non solum aequasse, sed, quod adjumenta quaedam haberet, nec cognita illis, nec usurpata, superasse. Recte vir magnus statuebat, Latinam linguam Graecae sic aptam & nexam esse, ut, qui alteram ab altera distrahat ac divellat, animi & corporis discidium inducere videatur. Quod cum sibi idoneis rationibus persuasisset, eandem Latinae, quam Graecae, operam dedit, atque adeo, quoniam ejus proprium erat, nihil mediocriter scire, talem Latinae, qualem Graecae, facultatem consecutus est. Dicam, quod sentio, &, ut arbitror, dicam vere. Latinae linguae origines nemo mortalium ante Hemsterhusum recte

cognovit. Viderant Varro & alii Romani, multa ex lingua Graeca in suam venisse. Aliquanto plura, quorum origo veteres fefellisset, ex eadem lingua repetierunt Scaliger & Salmasius. Sed adhuc dubia lux erat. Enimvero, inventa Hemsterhusii ingenio Graecae linguae analogia, simul etiam Latinae ratio diluxit, patuitque clarissime, quod pauci magis suspicati erant, quam intellexerant, totam fere Latinam linguam ab Aeolica fluxisse. Restat, fateor, pars quaedam, quae inuenta aliunde videatur. Verum aut fallor, aut exorietur aliquando vir doctus & ingeniosus, qui, Hemsterhusiana analogia adjutus, eam quoque partem ad Graecam originem revocet, planissimeque demonstret, omnem Latinam linguam pulchrae matris Graecae pulchram filiam esse.

Sed

Sed mittamus origines. Quantum Hemsterhusio praesidii esse debuit in Graecae linguae scientia ad Latinos scriptores rectius intelligendos? Constat inter omnes, scriptores, quos diximus, maxime Poëtas, Graecam formam singulis prope verbis expressisse, & innumerales lepores veneresque ex Graecis fontibus nunc apertius, nunc occultius derivasse. Nec M. A. Muretus dicere dubitavit, *eos, qui Graeci sermonis expertes sint, ne Latine quidem scripta penitus percipere posse.* Jam si cogitatione tibi fingendus sit harum elegantiarum interpretes, an doctiorem Hemsterhusio reperiās? Ipse vir summus sese in Latinis intelligendis sic a Graecis adjuvari sentiebat, ut interdum negaret, Poëtas eos, qui se totos ad Graecorum imitationem contulissent, nominatim Pro-

peritium & Horatium, Graece imperitis valde placere posse. Adeo multa; quae venustissima & exquisitissima sint, eorum sensum intelligentiamque fallere. Omnibus igitur modis bene a majoribus constitutam rationem, qua utriusque linguae studium conjungeretur, tuebatur, ab eaque non semel descitum esse vehementer dolebat. Sub ipsa Academiae incunabula Leidae bonas literas docuit Justus Lipsius, perfectus literis Latinis, Graecarum mediocriter peritus. Is dicere ausus est, Graecas literas homini erudito decoras esse, necessarias non item. Quod stultissimum dictum Isaaco etiam Casaubono (*), quo non fuit lenioris naturae Criticus, vehementer bilem

(*) Vide Casauboni Epistol. 291. & 294. & Lipsii Epist. 356. in Syllog. Burm. T. I. p. 376.

lem movit. Sed bonum factum, quod tam pernicioſa literis opinio nullas radices egit. Mox enim tanquam coelo miſſus Joſephus Scaliger, cui Batavi prope omnem rectum ingenii cultum, quem ex eo tempore ceperint, ſi grati eſſe velint, acceptum referre debent, Scaliger igitur cum ceteras ingenuas artes, tum Graecas literas, earumque cum Latinis conjunctionem, in his regionibus fundavit. Scaligerana diſciplina per Grotios, Heinfios, Gronovios, Graevios, & alios uſque ad patrum noſtrorum memoriam propagata eſt. Tum rurfus plerique literatores, Graecis vel neglectis, vel leviter delibatis, in unis ſcriptoribus Latinis habitare coeperunt. Altero igitur Scaligero opus erat, qui Muſas Graecas fugam parantes ſiſteret, atque iterum cum Latinis artiſſimo foedere con-

ſo-

fœciaret. Is fuit Hemſterhuſius, quò bonarum literarum tutelam ſuſcipientē, brevi tanta rerum commutatio facta eſt, ut Athenæ in Bataviam commiſſaſſe viderentur, nec tamen quicquam de ſummō Latinarum literarum ſtudio remitteretur.

Sed Latine quā doctus fuerit Hemſterhuſius, etiam ſcribendi genus declarat, purum, emendatum, luminibus frequens, bene vinctum, inprimisque proprietatis ſtudio & verborum delectu commendandum. Una orationi facilitas deeſt; non comparanda illa, niſi ſæpe multumque ſcribendo: cujus rei facultatem raro dabat Graecarum literarum Profeſſio. In juvene, velut in laetis herbis, ſe profundebat luxuries quaedam, quam poſtea ratio & anni depaverunt.

Ha-

Haftenus virum egregium vidimus Graeciae Latiique monumenta ita tractantem, ut nunquam illa de manibus deponeret. Quo studio quantas eruditionis opes sibi compararit, supervacuum sit dicere. Eas cum primum in animadversionibus ad Lucianum protulisset, homines eruditos in stuporem & admirationem rapuit, expressitque omnibus confessionem hanc, ut dicerent, nihil simile ullam aetatem in hoc genere vidisse: magnam quidem copiam in Salmasii libris esse; sed ibi temere facco fundi, hic omnia cum acerbo delectu, prope in Mathematicorum modum, explicari.

Atque his cum ingenii, tum eruditionis fundamentis, tam firmis, tam altis positis, tandem Hemsterhusius verae & legitimae Critices velut aedificium su-

G

per-

perstruxit. Sed critica disciplina quomodo usus sit, non alienum fuerit, eruditae juventuti, quae ejus vestigia persequi studeat, paucis exponere.

Cum scriptori sive Graeco, sive Latino crisin suam impertire constituisset, primum justam cum eo familiaritatem contrahebat, hoc est, cum res ipsas, tum verba, similibus locis inter se comparatis, quanta maxima fieri poterat diligentia, cognoscebat, recte judicans, sui quemque scriptorem optimum interpretem esse, &, qui non saepius totum scriptorem uno tenore legisset, eum in emendando explicandoque turpissime labi. Tali notitia contracta, omnia ad certam rerum, sermonisque normam exigebat, difficilis, suspicax, semper verens, ne quid sibi fallaciae vel a librario,

no, vel ab interpolatore strueretur. Tamen si quis poterat fallere illum sensum & natura sagacissimum, & multo literarum rerumque usu callidissimum? Tenebrio nobili scriptori foetum suum subjecerat? Statim fraudem certis vestigiis tenebat. Versificator magnorum Poëtarum versibus furtim interposuerat suos? Spurious obelo configebat. Librarius lectionem corruerat, vel sciolus corruptam fucarat? In promptu erant omnes veri indagandi viae.

Sed, quamvis summam ingenii fiduciam habere potuisset, tamen Codicum MSS. fide imprimis nitebatur, & quod hujus disciplinae expertibus mirum videatur, ex eorum vel contaminatissima scriptura pulcerrimas lectiones eliciebat. Nolle modos permutandorum in libris

præcis verborum, utile putabat: posse enim tardiora ingenia talibus adminiculis sublevari: sed nimiam in his diligentiam contemnebat, docens hoc etiam argumento, parum inde utilitatis redire, quod, ut quisque plurimum operæ in librationum aberrationibus notandis posuisset, iisque margines librorum opplervisset, ita nullam magnopere Critices laudem fulisset. Vero Critico vim ipsius sententiæ, & sermonis proprietatem bene perspectam, facile id, quod res postulet, suppeditare. Hic etiam locum habere illud Asinii Pollionis: *Male eveniat verbis, nisi rem sequantur*: vel illud Horatii, ex Asiniano expressum:

*Verbaque provisam rem non invita
sequuntur.*

-ing Sed

Sed duos inprimis scopulos, multorum naufragiis infames, & ipse fugiebat, & alios, ut fugerent, monebat, temeritatem & superstitionem. Furorem judicabat, quod non intelligas, statim urere & secare; amentiam, aegri capitis somnia in contextum invehere, abolita veterum librorum scriptura. Nam, si hoc modo grassari liceret, brevi futurum, ut calamitas, quam Gothi & Vandali bonis libris importassent, prae hac levis & tolerabilis videatur. Iccirco in locis desperatis, ubi nulla ratio esset difficultatis expediendae, medicinam ab integrioribus libris expectandam, & omnino nihil in contextu, nisi vetustarum membranarum auctoritate, movendum censebat, ne Bentlejo quidem veniam dans licentiae, quam sibi sumsit in Manilio recensendo.

At vero, qui nullum audaciae locum daret, non minus repudiabat anilem religionem, quae se imperitis modestiae nomine commendare audet, & semper vulgatae, quamvis futilis & absurdae, lectionis patrocinium praefertur. Sed quae, malum! est lectio, quam tantopere rejectant, vulgata? Num ex vetustis & spectatae fidei libris profecta? Num certis emendandi legibus constituta? Minime. Illa est (*), quam in suo quisque libro reperit: quae, ut aliquando veteres & bonos Codices auctores habeat, saepius tamen e libris vitiosis & interpolatis, immo ex Editorum conjecturis, fluxit. Adeo, quid defendant, non intelligunt homines inepti.

Sunt

(*) Vide Cl. Ernestum Praef. ad Tacitum.

Sunt alii, faciliores illi quidem in lectionibus, quae e membranis ducantur, admittendis, sed iidem in Criticorum emendationibus probandis difficiles & duri. Qui cum, periculo facto, fenserint, se non esse eos, qui in critica ratione excellere possint, in eam partem deferuntur, ut omnium locorum, qui ingenio tententur, se vindices ferant. Ac temerarios quidem confidentium ingeniorum impetus refutari, veterumque scriptorum monimenta facta tecta conservari, quis, qui bonas literas amet, non vehementer gaudeat? Verum in hoc tam salutari instituto frequentius obtruncatio, quam aequitas & veri studium, versatur. Nec obscurae sunt talis iniquitatis causae. Nam, ut sumus homines, quanto praestabiliior & magis expecten-

tenda ingenii laus est, tanto impensius ei invidemus. Illi igitur, cum facile sentiant, sese, si laus omnis ingenii felicitati tribuatur, jacere, & vix honestos esse posse, statim se parant ad Criticorum inventa ratiunculis quibusdam convellenda, moliuntur, sudant, misere se torquent, ut loco depravato potius qualemcumque sensum affingant, quam felix in vero reperiendo ingenium laudent. Ex qua obloquendi libidine, incredibile dictu est, quot quam durae & contortae vitioforum locorum interpretationes manarint; si interpretationes dicendae sunt, quae scriptorem nescio quas ineptias dicere cogant. Tales vindicias, tantum aberat, ut Hemsterhuis probaret, ut illis doctam aliorum audaciam praeferret. Sed longe optimum

mum & tutissimum censebat, medium sequi, quod tum a temeritate, tum a superstitione esset sejunctum.

Et si vero vir magnus, usu sensuque edoctus, praeclare sciebat, Icaris non esse aptandas alas, hoc est, juvenes non temere ad Criticam adducendos esse, tamen sagacioris indolis adolescentes mature huius artis veluti gustu quodam imbuebat. Quorum vires, ut erat acer & perspicax ingeniorum existimator, ante sic explorabat, optimum, ut eos juberet cogitare meditareque legere illustrem aliquem veteris scriptoris locum, v. c. Livianam praefationem, vix imitanda arte conscriptam, & post, quid in tali loco maxime animum pepulisset, quid maxime placuisset, sibi referre. Tum,

H

sibi

sibi probassent, in scriptore, ad talis aetatis captum accommodato, locum demonstrabat, qui vitium haberet nemini animadversum, idque investigare jubebat. Reperta corruptela, quam reperire interdum difficilius est, quam corruptis mederi, praesertim ubi mendosa scriptura tolerabilem, nec a re abhorrentem sensum efficiat; sed reperta corruptela, lene & blandum ab ingenio remedium postulabat. In quo ut eos, qui nullum dum Critices usum haberent, sublevaret, ipse interdum vias quasdam, quae ferre ad verum inveniendum possent, indicabat. Si rem acu tetigisses, candide plaudebat sollertiae tuae, & acerrimum laudis stimulum adhibebat: sin minus, suam ipse emendationem promebat, ut quaerendi & conjectandi finis fieret. Hac ratione usurpanda vir sum-

mus

mus non solum discipulis suis facultatem dabat Critices cognoscendae, sed eosdem etiam consuefaciebat in legendo iudicii severitatem adhibere, & semper animum, quid intelligat, quid minus, interrogare. Et miramur, ex ejus disciplina plures acutioresque Criticos, quam e cujusquam ante illum, prodiisse? Nolum singulos ambitiose commemorare. Facile, qui sint, velut propria quadam nota, intelligendi & judicandi subtilitate cognoscuntur. Unum tamen silentio praeterire non possum, germanum imprimis Hemsterhusii discipulum, L. C. Valckenarium. Hic enim, quam a magistro accepit disciplinam, ante Franequerae, nunc Leidae, ita tuetur & propagat ingeniis feliciter formandis, ut, Hemsterhusio de vita sublato, nunquam defuturi sint, qui literas Hemsterhusiana

ratione colant. Hic utriusque linguae analogiam, quam vir immortalis imperitiit quidem discipulis, sed literis mandare neglexit, ita quasi per manus tradit aliis, ut, etiam si nemo illam literis prodatur, tamen ad seram posteritatem perventura videatur.

Quemadmodum vero aliis disciplina, sic aliis profuit salubri consilio suppeditando. Libenter & ingenue fateri solebat vir summus, P. Wesselingius, hunc sibi studiorum recte instituendorum auctorem fuisse. Is Hemsterhusio collega datus, non prius Franequeram, quam in intimam ejus amicitiam venit: quae ex illo tempore tam sancte & constanter culta est, vix ut aliud par amicorum conjunctius vixerit. Erat jam tum in Wesselingio magna & incredibili studio par-

ta doctrinae copia, sed averfus a critica ratione animus. Verum cum Hemsterhusius ei crebris sermonibus demonstrasset, nullam eruditionem, quamvis variam & copiosam, esse veram & accuratam sine critica disciplina posse, totam studiorum rationem commutavit, & post illa ipsa arte, quam ante oderat, nomen suum immortalitati commendavit.

Paullo ante de ea Critices parte, quae in depravatis corrigendis versatur, quantum satis est, disputavimus. Sed ejusdem etiam artis est, veterum scriptorum obscuros sensus aperire: in quo, praeter vim judicandi, maxime cernitur illa nullis circumscripta terminis eruditio. In hac autem interpretandi ratione, quanquam alio modo, non minus vulgo, quam in illa emendandi, peccatur. Saepe

pe & Hemsterhusii & aliorum querelas audivimus, cum dicerent, scriptorem, quem quis interpretum enarrandum suscepisset, onerari iis, quæ ad quemvis alium scriptorem scribi possent, explicari, quæ nemo sibi explicari velit, in difficilioribus destitui lectores, res & sententias negligi, nihil nisi loquendi formulas enarrari, & ne illarum quidem notiones ad normam, quam perfectus Criticus, J. F. Gronovius dedisset, distincte & enucleate tradi, sed temere misceri & confundi. Hemsterhusius vero ipsum scriptoris argumentum amplexus, obscuriorum locorum tenebras modo ex historia & antiquitatis memoria, modo ex temporum ratione, modo ex interiore philosophia, modo ex aliis artibus dispellebat: fontes, unde quidque haustum esset, locos aliorum auctorum,

rum, quos scriptor, quem tractaret, vel imitando expressisset, vel in transitu respexisset, demonstrabat: exquisitior verbi aut formulae vis si enarranda esset, non ille diversarum significationum, ut ita dicam, confinia confundebat, sed tenuissima & aliorum sensum fugientia discrimina tam perspicue accurateque definiebat, ut in his etiam geometricam elegantiam facile cognosceres.

Animadversiones, quas scripsit, habent beatam quandam & felicem rerum ubertatem. Nec tamen quicquam in illis alieni est, vel longius arcessiti. Omnia & aptè & suo loco dicuntur; ut mirari subeat, tam longas animadversiones scribi potuisse. Sed talis copia facilis erat ei, qui omnes interiores Graeciae Latii-que recessus teneret. Ne multa: ha-

bent

bent ejus commentarii in Aristophanem, Lucianum, Xenophontem Ephesium, Heclychium, Thomam Atticistam, alios, verissimam bene interpretandi disciplinam, qua non extat exemplum perfectius. Quo vehementius & justius dolemus, Coam Venerem, Lucianum dico, ab eo non esse absolutam, omninoque pauciora, quam expectare par erat, ex tam perenni et inexhausto doctrinae fonte ad communem utilitatem permanasse.

Hujus rei quae causae fuerint, cum saepenumero quæri soleat, videor mihi reperisse has duas. Primum vir firmus tanto legendi meditandique studio tenebatur, vix ut inde avelli posset, et ad ea, quae per nimis multa, ut nobis quidem videtur, adversariorum volumina

spar-

spargerat, digerenda traduci. Ne ipse quidem diffitebatur, se ad labores, praesertim iustos, quibus sibi liquida illa meditandi voluptas eriperetur, paulo esse tardiozem. Deinde cum nihil, nisi quod omnibus numeris expletum esset, a se exire vellet, majorem posteritatis, quam aetatis suae, ducens rationem, lapsus est, ut fere solent excellentissimi quique artifices, in quandam calumniam sui, ut, quantumcunque adhibuisset curae et studii, tamen nihil satis putaret. Ita, quod Plinius de Protogene, pictore, dicit, *in summa artis intentione minor erat fertilitas*. Huc accedebat, quod, quamcunque rem tractandam sumsisset, eam ita excutere, & cum pulvisculo exhaurire studeret, ut, qui posthac idem agere institueret, omnem

I

sibi

sibi materiam præreptam fateretur. Quibus de causis memoriae suae, fidissimo ceteroquin omnium, quae semel legisset, audivissetve, custodi, irasci solebat, si vel leve quiddam, quod eodem pertineret, sibi post editum librum suppedigaret.

Fuerunt, quibus in Luciano ornando nimis cunctatus videretur: a quibus petimus & quaesumus, ut ejus cunctationem comparent cum alterius, qui post ad eundem scriptorem edendum accedere ausus est, festinatione. Reperient profecto, illum cunctando rem restituisse, hunc festinando perdidisse.

Ille autem tot vigiliarum & tot annorum fructus si minus publice apparuit,
non

non tamen ideo vel exiguus esse, vel periisse existimandus est. Nam vix ullus sive Graecus sive Latinus scriptor est, in cuius margine non tales emendationes, quales a principe Criticorum proficisci par erat, notarit. Pleni sunt castigationum, ut paucorum recensione defungar, Aristophanes, Oratores Attici, Theocritus, Apollonius Rhodius, Harpocratio: pleni ex poetis Latinis, Propertius, Manilius, Valerius Flaccus. Hinc igitur praesidia, hinc ornamenta editionibus a se curandis petant Critices studiosi. Neque verendum est, ne talis thesaurus in dominos literarum fides incidat, aut dissipatus pereat. Adhuc illum integrum servat Franciscus Hemsterhusius, unus ex tribus filiis superstes, paterni ingenii, animi, & oris imago, qui

philosophiam & mathematicas artes cum antiquitatis eruditae scientia ita conjunxit, ut, qua laude magis excellat, difficile sit existimare. Sed idem inusitata liberalitate totum illum thesaurum Bibliothecae publicae Leidensi, post facta sua, donare constituit, jam nunc fidem suam per me omnibus ita astringens, ut haec publica voluntatis declaratio testamenti vim habere possit. Sic facere decebat filium, qui nobis patrem cum aliis virtutibus, tum animi magnitudine reddit;

Satis multa de Hemsterhusii ingenio & doctrina diximus. Nunc animum contemplemur, utrique facultati vel parem, vel superiorem. Nec alienum est, qui Critici nostri animus & mores fuerint, quae-

quaerere, praesertim cum de Criticorum moribus ea inveteraverit opinio, ut nullum eruditorum genus ferocius, truculentius, magisque contentiosum habeatur. Equidem negare non possum, tales & olim fuisse, & fortasse etiam nunc esse. Addo etiam, ridiculas istorum pugnas de verbis & parvi momenti rebus Criticam non leviter infamasse. Veruntamen quis tam iniquus iudex est, ut hominum vitium ad artis contemtionem trahat? Nisi vero Jurisprudencia contemnenda est, quod inter Jurisconsultos rabulae, aut Medicina, quod inter Medicos circulatores reperiuntur. Nolim hujus opinionis levitatem cum pari conjunctam iniquitate, pluribus verbis refellere. Sunt Hemsterhusii mores optima Criticorum apologia. Cujus enim

70 E L O G I U M

famam & existimationem ille unquam scriptis suis læsit? Cujus diffensionem, in tanto doctrinae fastigio, non facile ac le-
 miter tulit? Ne tum quidem, cum res
 & locus postularent, superbiam maximis
 meritis quaesitam sumsit. Quid? tantum
 abfuit, ut aliorum errores exagitaret,
 ut stultos etiam patientius ferret, quam
 necesse videretur. Erat Theologus,
 qui saepe in circulis, ipso praesente,
 Pindaros, Sophocles & Demosthenes,
 quos nunquam legerat, loqueretur, eos-
 que velut in lance positos modo tolleret
 iudicio suo, modo deprimeret, omnino-
 que, ut in Latinorum proverbio est, spe-
 ctante Roscio, gestum in scena ageret.
 Cum Joannes Albertus, & ceteri, qui ade-
 rant, intentis in Hemsterhusium oculis ex-
 spectarent, ut hominis vanitatem & im-

pu-

pudentiam comprimeret, ille ne verbum quidem. Cur enim, dicebat, hunc minus patiar ingenio suo frui, quam alios, coram me & Schultensio, in pari incitia, de pulpitis jactantes Graecarum & Orientalium scientiam literarum?

Sed non est, quod magnopere miremur aut aliorum intolerabilem fastum & superbiam, aut hujus amabilem humanitatem. Illi enim ex his studiis nullum, nisi eruditionis, fructum petunt: cujus vis quae potest esse in animum & mores? Hic non unam eruditionem, sed inprimis vitae & morum elegantiam, omninoque veram sapientiam inde sibi hauriendam ducebat. Ac morum quidem venustas non solum per ejus libros fusa est,

est, sed etiam in sermonibus, omnibusque vitae actionibus ita lucebat, ut non tam sibi & Musis vixisse, quam inter fortunatos beatosque homines aetatem egisse videretur. Sermo familiaris etiam accuratus & eruditus erat, ut meditationum diceres, tamen nihil habebat affectationis molestae. Immo haec gravitas temperabatur incredibili humanitatis festivitatisque condimento. Nam & ipse naturae vi abundabat sale atque urbanitate, & praeterea omnem leporum et facetiarum florem ex antiquis et novis scriptoribus libarat. Itaque vix alium ex eruditorum ordine vidimus, cujus consuetudo a principibus etiam viris impensius expeteretur. Non habet patria proceres illustriores, prudentiores, et bonis artibus ad omnem humanitatem magis

gis excultos, quam fratres, Guilielmum et Carolum Bentinckios. Atqui illi fateri et præ se ferre non dubitant, se nunquam, nisi meliores aliqua parte et doctiores, ab Hemsterhusio discessisse. Aescio, majorine gloriæ sit Hemsterhusio, Bentinckiiis placuisse, an Bentinckiiis, Hemsterhusii virtutes intellexisse.

Animus ejus erat, qualem esse oportebat tot sapientum præceptis conformatum, unius veræ & solidæ virtutis admirator, contemtor rerum fluxarum & humilium. Roboris quantum in eo fuerit, hoc documento cognoscere licet. Venerant ad eum Franequeram nobilissimi e primaria gente Wassenaria hospites, biduum hilare sumturi. Cum omnes

accubuissent, animis ad lætitiā remis-
 sis, ecce, literis fit certior, filium sum-
 mae spei, Jacobum, qui sibi decus ex
 militiā navali petebat, procul a patria
 morte immatura periisse. Quid ille?
 Vultu nihil mutato seponit literas, si-
 mulat hilaritatem, acerbissimumque do-
 lorem per biduum pectore premit, quod
 jucunditatem, cui se hospites dederant,
 muliebri & nihil profutura ejulatione
 contaminari nolebat. Tali constantia ger-
 manus ille Socraticae disciplinae alumnus,
 Xenophon, nuntiata inter sacrificandum
 filii Grylli morte, luctum distulit, dum
 solemne sacrificium peregisset.

Ostentationem & inanem pompam ode-
 rat cum in reliqua vita, tum in docen-
 do; ut exteri, qui ad ejus lectiones ve-
 nis-

nissent, vix crederent, hunc esse illum Hemsterhusium, de quo tot ac tanta praedicari audivissent. Famae & magnae de se opinionis prope negligens erat, minime omnium curans plausum vulgi, cui propterea paene ignotus vixit. At quo minus gloriam venabatur, eo magis ad eum sponte veniebat. Quis enim nescit, omnes omnium gentium eruditos una voce, una sententia regnum in literis ad ipsum detulisse?

Prudentia, dubito, an unquam maior & praestantior fuerit in ullo homine erudito. Credebat Epicharmo, nervos & artus prudentiae esse, non temere credere, tenebatque, si quis alius, artem difficillimam tacendi suo tempore, & loquendi. In consilio capiendo cau-

tus, consideratus, & si quaeris, lentus: quippe omnes in utramque partem rationes videbat, & magno judicio ponderabat: sed idem, ubi semel quid decrevisset, constans & firmus. Alienus a suspicionibus: sed idem latebrarum, quae in animis hominum sint, sagacissimus explorator.

Sed prudentia, quae vitam privatam attingit, si in eo summa & singularis fuit, forsitan minus mirum videatur. Unde vero ille, qui nullam reipublicae partem attigisset, tantam hauserat rerum civilium scientiam? Nempe cum eam non experiundo sibi comparare posset, usus et experientiae vicariam adscivit philosophiam, inprimisque omnis priscae et recentioris aetatis historiam. Ex qua
vir-

virtute Academia Batava uberrimum fructum tulit. Nactus enim amplissimum theatrum, in quo civilis illa prudentia spectaretur, foederatorum Belgarum historiam nova et inusitata ratione tradere coepit. Indagabat veras causas, ex quibus res gestae penderent, remotis simulationum involucris, quibus tegerentur; consilia principum et populorum cur bene, cur secus cecidissent, explicabat; quid expetendum, quid fugiendum esset, demonstrabat; efficiebatque adeo, ut disciplina sua prudentiae civilis magistra & esset & haberetur. Inprimis heroum Batavorum ingenia & mores tanto artificio pingebat, ut non literarum Professore, sed Polybium aut Tacitum cathedrae impositum dixisset.

78 ELOG. TI. HEMSTERHUSII.

Tali ingenio, doctrina et sapientia fuit Hemsterhusius, cujus similem Criticum nos haud vidimus; posteri ut videant, bonarum literarum causa vehementer optamus.

F I N I S.

R I

RICHARDI BENTLEII

EPISTOLAE DUAE

A D

TI. HEMSTERHUSIUM.

INSTITUTIONAL RECORDS

RECORDS OF THE

INSTITUTIONAL RECORDS

ERUDITISSIMO VIRO,

TIB. HEMSTERHUISIO

S. P. D.

RICHARDUS BENTLEIUS.

Dum mane occupatus eram in scribendis meis ad Horatium annotationibus, & in recensendis foliis, quae jam tum a typographo acceperam; venerunt ad me gratissimae tuae literae, per Sikium Londino huic missae; in quibus & eruditio tua singularis elucet cum summa humanitate conjuncta, & egregius erga me amor & voluntas. Quamobrem, ne longiore mora expectationem tuam morarer, depositò statim Venusino nostro, Pollucem arripui; & quae de singulis locis mihi sub *χελον* & conjecturam veniunt, jam hoc ipso die ad te *αὐτοχθόνως*. Locus primus est IX. 57. ὃ ἢ *χευρὺς* *σατῆρ* *μῶν* *ιδύνατο* &c. Nihil hoc falsius dici potest; neque vacat nunc quaerere, quomodo rem expediant Salmasius, Gronovius, aliique quos memoras. Certam tibi emendationem praestabo, *σατῆρ* pro *χευρὺς*, ut ex toto loco clare ipse videbis: ὃ ἢ ΣΤΑΘΜΟΣ *σατῆρ* *μῶν* *ιδύνατο*. καὶ γὰρ οὐ τοῖς ἱσχυρίαι, τὴν *μῶν* ἢ *ροπὺς* *σατῆρ* *ιδύνατο* (καὶ ὅταν ἂν ποτὶ Παταγάται, ποταμῶν *δοκῶν* λέγον, ὡς οὐ τῇ ἱσχυρίαι Πα-

L

ἐγκαταβίη· Ὅταν γὰρ, οἶμαι, λευκὸς ἄθροπος, παχὺς,
 Ἄργυρος, λάτῃ δικάσαι, εἰδὼς τρυφᾷ, Πυταγότῃ, γίγνῃ
 τὸ πινυμὶ αἶω· ὅτι ὃ καὶ ΝΟΜΙΣΜΑ ταύτης, ὡς ἔστιν ἄπο
 Ἀριστοφάνους &c. Ex ultimis verbis νόμισμα ταύτης luce
 ipsa clarius est, supra non actum esse de Staterē
 Nummo, sed Ponderē: neque locum ibi habere
 χρυσῷ (quod de solo nummo dicitur) sed corri-
 gendum ταβύς. Nempe notissimum est, Nummos
 & pecuniarum summas nomina sua olim a Ponde-
 ribus accepisse: inde idem vocabulum & in Pon-
 deribus & in Nummis eundem locum habuit;
 Postea nummorum singulorum pondere mutato &
 diminuto, nominibus tamen (a pondere ductis)
 adhuc servatis, immane quantum discrepabat, de
 ponderibus, an de nummis loqueretur qui voca-
 bula illa usurparet. Hacc comperta sunt, neque
 exemplis est opus. Ergo opponuntur hic Σταβύς
 & νόμισμα; ut paullo ante: Ἦν ὃ καὶ μὴ ταβύ τι καὶ
 νομισμᾷ· ὅνομα; & saepe alibi tam apud Hunc,
 quam apud Alios. Σταίης igitur, cum de Pondere
 dicitur, valebat, ait, μῖν minam; hoc est, aequi-
 ponderabat minae: id probat, quia οὗ τοῖς ἰσαμίνοις
 τὴν μῖν τὴν ἰσοπῆς ταύτης ὀνομάζεσθαι, hoc est, quia mina
 ponderis ipso nomine Stater a ponderantibus vo-
 caretur. Quippe si idem nomen habeat, habeat
 utique eundem valorem, ut barbare dicam. Tum
 aliud profert argumentum ex Ἰσχυροῦς poetæ fa-
 bula, qui voce πυταγότῃ (de pondere) pro πι-
 τάμνῃ usus est; ergo stater idem ac Mina. Sed
 pro Ἰσχυροῦς corrige vel Κροῦς (ut alibi Pollux,
 ubi hunc ipsum locum citat, vel, ut ibi Codex
 Vossianus, cujus lectiones variantes habeo, Σου-
 ρῷ

ἡγήταις) vel proptus ad vulgatam hic lectionem Ἐπι-
 κτήτης, qui passim Athenaeo, aliisque laudatur.
 Sequitur ipse locus ad Jambos a nobis supra reda-
 ctus; sed versu secundo pro αἰδῶς, lege αἰδῶς τῆς
 οἰᾶς sententia est, Si quis ex plebe illa urbana, al-
 bus & Soli insuetus, pinguis, piger, luxuriae de-
 ditus, vel levissimum ligonem vix quinque libra-
 rum pondere sustulit, statim *anbelus* fit & illa du-
 cit. ΑΝΩ γίγνῃ, ut Horatius noster: S V B L I M I
fugies mollis anbelitu, quod Vir magnus, Julius
 Scaliger se ex toto Galeno negavit capere posse.
 Verba jam, opinor, satis illustravimus: rem ipsam,
 nempe Staterem ἐπὶ ταβρῷ valere Minam, jam con-
 firmatum dabimus. Pollux lib. IV. 173. Στατήρ
 λίγρα. ΣΤΑΤΗΡΑ, ait, οἱ τὴν Κορυθαίαν ποσὶν τῆς
 ΑΙΤΡΑΝ λίγρῃ. τῷ μὲν γὰρ λίτρον εἰρήματι οἱ Σικελοὶ
 κορυθαῖοι. διπλάσι δὲ πενταστάτην Σικελοῦσι τὸ Παρνασσικόν
 κη, τὴν πεντάλιτρον. Sic lego ex Codice Vossiano,
 & est idem locus qui supra ex *Hippocrate* adductus
 est. Sententia est, ΑΙΤΡΑΝ, *Libram*, Siculorum
 pondus, Poëtae Comici Athenienses ΣΤΑΤΗΡΑ
 nominant; & ligonem πεντάλιτρον Socrates dixit πε-
 νταστάτην. Vides hic secundum Pollucem staterem
 (de pondere dictum) valere libram, λίτρον; in alie-
 ro loco valere minam, μῖν. Rectissime: quippe
 in Ponderibus λίτρον Siculorum idem valebat quod μῖν
 Atticorum. Hoc certissimum est; quia utrumque
 tam *mina*, quam *libra* ducebat omnem pondus cen-
 tum Drachmarum sive Denariorum: ut alia argu-
 menta & exempla taceam. Tu, Vir doctissime,
 si Anglice scis, de λίτρον & ceteris nummis pon-
 deribusque Siculorum, multa nova reperies in

Differtatione nostra de Epistolis Phalaridis. Jam ad proximum, de quo consulis, locum accedo, qui sic habet IX. 70. Ἐν τοῖς Ἀειτοφῶνι Διδύμαις ἢ Οὐλαύρῃ, vel, ut MSS. Διδύμαις ἢ Πυραύλῃ, quorum utrumque mendosum esse satis constat; quid rependendum sit, cum nusquam alibi citetur haec fabula, certo scire nefas est. Poteris, Πυλαύρῃ, *Janitore*; poteris Πυραύλῃ sive Πυρδάλῃ, hoc est, *χτυρῆπαθι*, *Basillo*; poteris Πυθαύλῃ, *Pythaula*. Sed hoc hariolari est; primum tamen magis arridet. Tertius locus est IX. 93. Φησὶ γὰρ αὐτῷ τοῖς Ἀποφθίγμασι ὁ Καλλιθένης ὑπὸ Εὐβούλῃ ᾧ Ἀταρνεῖτι τὸ ποιῆν Περσῆον ἀμειλόμενον, οἷς Μιτυλήνῃ ἀπειλόντῃ, θαυμάζοντῃ χερύσαι, διότι τὰς Φωκαίδας ἔχον Ἑλθεῖν ἰδίῳ αὐτῷ Μιτυλήνῃ μᾶλλον ἢ αὐτῷ Ἀτάρῃ κατὰ μῶτον. qui levi manu sanari potest. lege, Φωκαίδας, αἱ ἔχον Ἑλθεῖν, ἰδίῳ — αὐτῷ Ἀταρνεῖτι. Et sententia est, Callisthenes narrat Persiū, ab Eubulo spretum, Mitylenam abiisse; atque ibi mirabundum scripsisse, Quod libentius permutaret (sive in victum impenderet) Phocaeenses quos secum attulit nummos, Mitylenae, quam Atarneo; hoc est, se magis ex animi sententia vivere hic, quam illic. Recte Φωκαίδας ex MSS. non Φωκαῖτας. Hesych. Φωκαῖς. ὄνομα Ἰθιῶς, καὶ τὸ κάκιον χερύσιον, lege verò Ἀταρνεῖτι; nam nomen urbis Ἀταρνεῖς. De Persino nihil comperi. Sequitur Cratini locus a Salmasio tentatus IX. 99. Παιδιονίδα πόλεως βασιλεῖος, ἢ ἱερὰ ἀνὰ ἡδ' ἢ λέγονται, καὶ κύμα καὶ πόλιν, ἢ παῖδον. Numeros hic Anapaestos video, quo certissimo filo ex tenebris his expedire me posse videor; lego itaque & ad versus redigo: Παιδιονίδα, πόλεως βασιλεῖ, τῆς ἱερᾶ ἀνὰ ἡδ' ἢ λέγονται; καὶ κύμα καὶ πόλιν, ἢ παῖδον. Quos

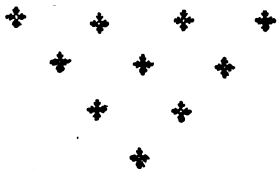
Quorum haec sententia est: O Pandionide (orte Pandione) rex civitatis parasitis refertae: Scia quam civitatem dicimus? Non utique Athenas, sed quam latrunculis ludunt, κύμα καὶ πόλις. Hoc a Cratino πίπαισι, ait Pollux. Ergo pro ἱερδύλακῳ (ex vulgata et MSto Salmasii qui habet ἱερκέλακῳ) lego ἱερκέλακῳ, & propter versum & parodia ab ἱερδύλακῳ, quod non urbi, sed regioni convenit. Ἑρικώλακῳ itaque πίπαισι hic Cratinus, ut Aristophanes, ἰλῆς, Θείλος τῶν κερῶν κέλακῳ ἔχει, & alia multa. Deinde, ut offensam vitet, jocosè se non de Athenis urbe, sed de ludo verba facere, κύμα καὶ πόλις, quae explicabit tibi ipse Pollux IX. 99. καὶ τὸ μὲν πλῆθις (sic lege, non πλοθίς) πάλιν, καὶ ὃ ψήφον ἰκέτη, κύμα. Proximus locus Eupolidis est X. 10. Αὐτὰ δὲ τὰ σκυῖν καλεῖτ' αἱ ἐπιπλάγιοι καὶ κερὲς κτήσις, τὰ ἐπιπλάγιοι ὅντα δὲ κτημάτων. Ὁ γὰρ Εὐπολὶς ἐπὶ τοῖς Κέλαξι σκυῖν — ἄντι δὲ σκυῖν τὰ κατ' οἰκίαν, ἐπὶ γὰρ παραπλήσιοι τισυγγίγχα) τοῖς τὰ ἐπιπλά. Pro istis ἐπιπλάγιοι δὲ, tu, Vir doctissime, refingis; ἐπιπλά ἔγχε καὶ κερὲς κτήσις. satis commode, quoad sensum. Sed vestigia literarum vide, & sic potius scribes, ἐπιπλά, οἰκίαι καὶ κτήσις. Hoc certissimum: deinde tentas; τίς δὲ γίγχα πάλιν σοι τὰ ἐπιπλά. Prope hoc ad literas, sed nullum inest metrum. Lego & distinguo, ut senarius sit Jambicus, παραπλήσιοι τι σοι γίγχα) τὰ ἐπιπλά. Sententia est, Cum Eupolis prius dixisset, ἄντι δὲ σκυῖν τὰ κατ' οἰκίαν, mox subjunxit (ἐπὶ γὰρ) addidit, Et similiter descripta, numerata, tibi sunt τὰ ἐπιπλά, vasa mobilia. Τὰ ἐπιπλά pro τὰ ἐπιπλά primam syllabam producit, ut τὰμὰ, τὰδὰ, &c. Venio ad locum X. 18. ubi verba Alexidis,

Ποῦ δὲ μὲν ἄγε; ἀλλ' ὅτι κύκλοι, & sic MS. Vossianus
 mox Diphili ῥῆτις ex Excerptis tuis, καὶ αὐτοῖς τοῖς
 ἔχουσιν καὶ οὖν κάδοι, στράμαζα, σίγυιον, ἀσπίδες, θύλακες, αἵ
 καὶ τραυιῶται αἱ τις· ἀλλὰ καὶ κύκλοι οἱ τ' ἀγαγεῖς ἐξ ὧν βαδίζου
 ὑπὸ λαβοῖ. τοῦτο δὲ ἰδ' ὁ ῥῆτορ, ὅταν οὐ παρῆται. Quos
 Jambos esse recte calluisti, et sic emendas, κα-
 ρα — σὺν τῷ τ' ἀσπίδων — τραυιῶται — ὑπὸ λαβοῖ, πα-
 ρῆται. Recte hoc postremum: totum vero lo-
 cum, vide, an sic potius rescripseris: καὶ αὐτοῖς
 τοῖς ἔχουσιν, καὶ οὖν κάδοι, Στράμαζα, σίγυιον, ἀσπίδες,
 θύλακες. Ὡς τε τραυιῶται αἱ τις, ἀλλὰ καὶ κύκλοι ἔκ τ' ἀγα-
 γεῖς ἐξ ὧν βαδίζου ὑπὸ λαβοῖ. Τοῦτο δὲ ἰδ' ὁ ῥῆτορ, ὅτι οὐ πα-
 ρῆται. Servulum, credo, aliquem alloquitur
 quis, variis utensilibus humeros oneratum, Tot
 res, inquit, cervice gestas, ut Militem te esse
 existimet quisvis (Scis milites olim omnia arma et
 utensilia sua suis humeris in agmine portasse) vel
 potius κύκλοι et totam turbam ῥυπαρῶν ex foro do-
 mum redire: Tanta vasorum vis est, quam tu por-
 tas. Καὶ οὖν κάδοι, ne, si vino plenum esset, impar
 esset servulus tot rebus gestandis. αἱ αὐτὰν et
 passim inter se mutari, nullus dubito, quin probe
 scias. Σίγυιον, quod et metro et sententiae aptum;
 hastam ferream: inde sequitur, quod τραυιῶται esse
 suspicetur quis. αἱ οὖν pro ἴσως αὐτὰ clara correctio
 est. Κύκλοι vel κύκλοι erat locus in Foro, ubi
 αὐτοῖς utensilia veniebant: *Credat itaque aliquis ipsum*
κύκλοι cum omnibus suis vasibus ex foro ambulare:
 adeo onustus es omni genere vasorum. Atque ha-
 stenus, ut expedite, ita, ni fallor, feliciter res
 processit. Quae vero postea quaeris, sunt ejus-
 modi, ut nullus sit conjecturae locus: adeo cur-
 ta,

ta, mutila et mendosa sunt. X. 76. *scapham*, inquit, Aristophanes vocat, in quam invomunt, ut αἰμίσκαφος ὅς ἐστι τὸ ποδολογίων ἱμῶμα, quod sic ipse tentas, Καὶ ἡμῖν σκαφή 'ε' αἷς αἰ τὴ πονὲν εἶναι ἱμῶμα, Nihil video, nisi Tetrametri versus vestigia,

Καὶ μὴν σκαφή 'ε' υ - ο - - - ο - ἱμῶμα, quale illud, Ἄνδρες φίλοι, καὶ δημοί, καὶ εἴ ποτεῖν ἰερταί.

Nolim autem, ut conjecturae tuae fidas; neque enim metrum ullum, nec Graecam orationem servat. Cetera piget describere: neque enim nunc otium est; si vellem nervos intendere, et extundere aliquid. Tu igitur haec, qualiacumque sunt, æqui bonique consule, et raptim bene vale.

C L A-

CLARISSIMO VIRO,

TIBERIO HEMSTERHUISIO

S. P. D.

RICHARDUS BENTLEIUS.

Jam septimana, credo, effluxit, ex quo literas
tuas optatissimas per adolescentem Danum accepi,
in quibus serio videris laborare, ut a negligentiae
te crimine purges, quod epistolio a me olim acce-
pto tam sero demum rescripseris. Nae tu parum
adhuc me nosti, si aut id me credis succensuisse;
aut adeo irasci facilem, ut tam operosa excusatio-
ne tibi opus fuerit. Non enim tam grande pre-
tium emendatiunculis meis statuere soleo; ut sin-
gularem aliquam gratiam inde sperem, aut exi-
gam. Facile enim & quasi sponte mihi solent sub-
nasci: & iniquum plane est, quod minimo mihi
labore constet, id postulare magnae gratiae mihi
apponi. Tu tamen haud contentus exquisitissimis
verbis grates mihi persolvere, etiam elegantissimo
Lucianei libelli munere demereri me voluisti.
Quin, ut magis magisque in tuo aere sim, varian-
tes Flacci lectiones ex codice scripto polliceris,
accurata tua opera describendas. Enimvero ob
tam

tam prolixam tuam humanitatem, non dici potest, quam devinctum tibi me ac obstrictum habeas. Scias autem, amice praestantissime, me ejusdem Franckeriani libri lectiones e bibliotheca Franciana emtas a Praefule Eliensi dudum habuisse: quas tamen indiligenter & perfunctorie descriptas esse satis mihi compertum est. Tu, sat scio, longe plures & fideliores inde depromeres: neque tamen, cum meliores aliquot Codices aliunde sim nactus, operae pretium fuerit te isto labore & taedio cruciari. Si ipsius Codicis (quod Ancherfentius non desperare jussit) vel biduum tantummodo mihi copia fieri posset; crediderim equidem nonnihil fructus ad editionem nostram inde perventurum. Ego enim vel ex ipsis lituris multa expiscari possem, quae alius cujusvis Animadversionum mearum inscii & oculos & mentem fugere est necesse. Tu, quod commodum tamen tuo fiat, experieris, an ex claustris Bibliothecae codex ille huc evolare poterit.

Ceterum ob nitidam illam & magnificam Pollucis editionem (cujus exemplar continuo ut prodit mihi comparavi) quas tibi gratias satis dignas referemus? Deus bone, quae industria, quae eruditio, quod judicium, quod acumen, quae fides ubique elucet? Unum tibi defuisse doleo (quod a vera amicitia profectum, aequis auribus accipies) majorem rei Metricae peritiam. Cum enim cetera in Polluce fere omnia non ita magno labore expediti & restitui possint ex aliis Lexicis; in fragmentis vero Poëtarum, quae subinde adducuntur, recte resingendis is demum arduus sit labor &

M

pe-

periculosus : haec qui sine rei metricae doctrina ausit attingere, perinde est, ac si in Labyrinthum se conjecerit, sine filii praesidio exitum tentaturus. Certe qui syllabarum omnium quantitatem & omnigenorum versuum mensuram in numero habet, ei *πλάμα* erunt multa & facilia, quae aliis hac scientia destitutis prorsus sunt *ἀπρόσβλητα*. Quare obsecro te, vir eximie, & magnopere hortor, ut & hanc eruditionis partem ceteris, quas cumulate adeo possides, velis adungere; grande, mihi crede, operae pretium & mirificam quandam voluptatem inde laturus. Animos autem tibi addat, documentoque sit celeberrimus noster Kusterus; qui ubi primum in Britanniam appulit Editioni Suidae manum admoturus, Prosodiae vero ultra Hexametros & Elegiacos fere imperitus, me auctore & suasore, sedulam huic doctrinae operam navavit. Quid autem ille eximium sive in Suida, quem emendatissimum dedit, sive in Aristophane, quem nunc in manibus habet, perficere potuisset? Nihil certe in ejusmodi fragmentis absque hac ope proferre, immo ne de aliorum quidem conjecturis judicare & cognoscere licet. Quamobrem, etsi paullum otii nactus dieculam hanc tibi impendere statui, et integrum Pollucis librum decimum percurrere, quem tu jure omnium difficillimum esse questus es; haud tamen mirer, si quae ego pro certissimis habeo, tibi, ut nunc est, incerta, dubia, falsa videantur. Ea tamen postea, ubi in Metrica arte versatior fueris, *καὶ ἐν τῇ Σόφῃ* clariora tibi visum iri, haud vanus vates praenuntio. X.11.

Ridiculè Kuhnius, in Prosodia plane hospes, et
Jun-

Jungermanno longe inferior, καὶ — σκεύη οικητήρια.
Senarius ille sic legi et distingui debuit, καὶ γὰρ μὲ
Δί', ἄλλα σκεύη οικητήρια. Sect. 12. Menandri locum
sic lege,

—— ὅς' ἐστὶ μαλακὸς, συλλαβὰν,

Ἐκ τῆς πόλεως τὸ σύνολον ὀκνήδᾳ φίλον.

Necessarius est hic jambus φίλον ex MSS. non sta-
re potest spondaeus θῦπλον. *Vasa tua colligens, ami-
ce, exili ex urbe.* In Diphili loco, male factum,
quod ἐκ δόμου in textu posueris pro vulgato ἐνδοσμή.
Sic totum refinge:

—— ἴστα μαλακὸν, δ' ὀύτην, ἴχθης

Σκευήρια, ἐκπομάτωι, ἀργυρεῖδιον.

Οὐκ ἐνδοσμήν λαβὼν τῶδε, καὶ δούσης ἡμῶι

Παρακαταθήκην;

Ἐνδοσμή Atticum pro ἐνδοσμή ab ἐνδοσμήμα. Cete-
ra jam facilia. Sect. 17. Aristophanis locus sic
ponendus:

—— καὶ τὸ ἰμάντιον μὲν

Ἐχέει καὶ τὰ ἀφόροι ———

Ilud Alexidis ibidem, Πῶς δὲ με ἄγεις ἀλφ' ἢ κύκλῳ, sic
rescribe — A. Πῶς δὲ με ἄγεις; B. ἀλφ' ἢ κύκλῳ. Dia-
logus est, *Qua me ducis? per cyclos.* Recte Vul-
gati πῶς qua, non πῶς quo. Sequentem autem Di-
phili locum credo me antea tentasse, ut conjicio
ex tua Epistola. Meae enim exemplar non ser-
vavi, neque nunc, quid scripserim, memini. Lo-
cus autem sic constituendus videtur:

M 2

καὶ

Καὶ ὥραται τοῖσι γράει, κλίνῃ, κάρδι.

Στεφάνῳ, σίγῃσι, ἀσκήσει, δούλει.

Ὡς πρὸς σφαιρίων ἂν τῆς, ἀλλὰ καὶ κύβητος

Ἐκ τῶ ἀγορῆς ὅρῳ βαδίζειν ὑπολάβοι.

Τοῦτο· ἰδὲ ἡ ῥῆσις, ὅτι σὺ φερίμας.

Κλίνῃ tu recte pro καὶ ῥῆσι. Epitheton enim hic lo-
cum non habet. Pro σφαιρίων sine dubio reponere σίγῃ-
σι; inde *militi* eum comparat. Quod si et antea
σίγῃσι in Epistola emendaverim, illud indicio
erit, veram esse conjecturam, quae bis ex inter-
vallo in mentem venerit. Porro Sect. 21. lo-
cus *Antiphanis* (sic enim recte MSS. et plura
hujus et Diphili fragmenta apud Athenaeum ex-
stant, quae ex hujusmodi γλῶσσαις et affectatis vo-
cabulis quaerunt risum; nulla Aristophanis, qui
odio habebat illa φορτικὰ) ad Senarios redigendus
est, si Kuhnium audimus. Dii boni! ne vestigium
quidem senarii est in tribus illis, quos concinna-
vit; ut plane nauseam mihi moveant. Tu vero
tetrametros Trochaicos sic refinge et colloca:

A. Ἄν κελὶν μὲ σαβύχῃ. B. ὁ σαβύχῃ δ' ἔστι τις;
Ἀποκρίσεις σὺ δὲ μὲ καὶνὴν ὥς μὲ ἀλεξέοι λαλῶν.

A. Εἰ πῖτατοι μοι σίγαρχῃ.

Binae, ut vides, sunt personae; quarum prior no-
vo vocabulo utitur, σαβύχῃ pro ἀκροατικῇ. quod
altera se negat intelligere. Prior vero ineptire
pergit; et quasi ἀφίσταται τι dicturus, aliud verbum
adhibet aequè ignotum. Nam ὡς κελὶν μὲ σαβύ-
χῃ, et (ex nostra Emendatione) εἰ πῖτατοι μοι

εὐγενεῶν, idem significant. Sect. 33. Locus Aristophanis, τί μ' εἰ πόνη' ἐξορίζης ὥσπερ κλυτύτερον, mendosus est sine dubio. Sed corrigendi viam certam non possum inire; quia τὸ μέτρον hic non agnosco. Sect. 35. legerim, ex Scirone Satyrico;

Σχιδὸν χαμύνη σύμμιλε Κορινθίᾳ
Παῖδες, κεφάλῳ δ' ἔχ' ὑπερτινῆς πόδα.

Σύμμιλε δ' τῇ χαμύνῃ non procerior es lectulo Corinthiæ cuiusvis ancillæ. Sed hæc aptius conveniunt Procrystæ (scis historiam) quam Scironi: adeo ut forte in eadem fabula de utroque poenas sumferit Theseus. Sect. 39. Aristophanis ἐν τῷ Δαναΐσι, τῶν χερῶν ἔργα μῦς ἐστίν. Nulla hic sententia, nullum metrum. Nimirum sunt verba Pollucis, (non Comici) et sic corrigenda: 'Εν τῷ Δαναΐσιν ἢ χερῶν πτερόν μῦς ἐστίν. In Danaïsin μῦς anserum plumam significat. Atque hoc verum est. Ibid. apage illud Hyperidis ὑπὲρ νεῆς; quod temere in textum recepisti ex infalsa conjectura Kuhnii. Quis dubitet post ὑπὲρ sequi viri nomen; ut in reliquis Hyperidis terque quaterque apud Harpocratonem. Ergo Μικάλῳ pro μικῶν: ὃ enim a sequente ὀνομάζειν facile absorberi potuit. Sect. 41. Φιλο etc. Placet vulgatum αἰνητῶν; et sic constitue;

Ἀνητῶν τὰ δέμας ἔ' ὅπως —
ῥάψας ὅλον
Σάξῃ κεφάλῳ.

Jam in illo Chionidae. Sect. 42. Πολλὰς δ' ἔγω δ' ἔχον κατὰ σι. παρίας, quod in metri legem gravissi-

me peccat, beasti quod corrupta illa Falkenburgiani codicis ἐγὼ δυνὲ et ἐτίχης non invidisti nobis: Ecce enim ex illis ruderibus veram tibi lectionem praesto:

Πολλὰς ἐγὼ δα, καὶ κατὰ σέ, νεανίας
Φερβεντίας ἀλόχους, καὶ σάμασι κοιτωμένους.

Novi, inquit, multos adolescentes, atque eos non tuas fortis, vel, non tui similes, excubantes sine lucerna, & super arundinem dormientes. "Αλυχνιὸν eodem sensu Euripidi dictum apud nostrum VII. 178.

Κοίλοις δὲ ἄντροις ἄλυσιν, ὥσπερ ἔη, μὲν.

Sect. 46. in illo Antiphanis pro δὲ χαλκοῖς, vel, ut Aldi editio, ἐ χαλκοῖς supra extat in IV. 183. εὐλαμπρῶς. Et sane cum πάνυ adverbium hic convenit: lege

κατεσκευασμένον
Λαμπρότατον ἱατρῶν εὐχαλκῶς πάνυ,
Λετηροῖσιν, ἐξαλίπλοισι, κυλικῖσιν,
Σικυαῖσιν, ὑποθέτοισιν —

Sect. 55. Strattidis versus sic in ordinem redigendi sunt; non ut Kuhnius dedit absurdissime; ut confidentiam quidem hominis mirer, qui id ausus sit profiteri, quod nec hilum intelligebat,

— αὐτὸν ἄγχι
Τῇ πῶλον ἀντρίμῃ, προσλαβὼν τὴν ἀγωνίαν
Βραχύτερον ἐχὼ ὄρεσι, ἢ δὲ ἀλυσὶν ἰδὲ ἔτι;

Περὶ δὲ

πρίθε ἄγε, *produc equum placide*.: τῷ quoque necessarium et sententiae et versui, ab ἑνὶ absorptum est. Sect. 58. Locum Philyllii, in quo sollemniter delirat Kuhnus, sic restitue: καὶ πινακίδα δ' ἔφ' εὐ-
ροις ἐπὶ ταῖς Φιλυλλίου Πίλοι, λέγει γὰρ τοὶ Δωριέζων,

Ἐκ τῆς πινακίδος ἀμπαρίας, ὅτι καὶ λέγει
τὰ γεγραμμάτων, ἰσχυρίσθαι.

Πινακίδα, inquit, *invenias in Philyllii πίλοι*. dicitur autem Dorice, *Interpretare tu clare ex tabula, quid literarum significent*. Vides, opinor, Dorismum ἐν τῇς et ἀμπαρίας (σαφῶς, idem quod ἀμπαρίας, vide Hesych.) Nimirum persona hic inducitur vernacula lingua utens Dorica; unde Πίλοις credo nomen dramati inditum; quod variarum urbium cives sua quisque dialecto ibi loquebantur. Sect. 62. Antiphanis locus est; ubi ἐπιμαρτυροῦμαι a versu repudiatur. Eleganter et vere Salmasius Ἀξονακί-
παιος, ξηρός, αὐτολήκυσθος. i. e. *incomitatus*. quod omnino in textum recipiendum erat. Poteris etiam sic refingere,

Ἐπιμαρτυροῦμαι ξηρός, αὐτολήκυσθος.

Sed alterum illud sententiae videtur aptius. Sect. 63. Optime dedit locum Eupolidis Jungermanus, ex necessitate metri,

Ὅστις πύλοις ἦναι ἔχον τῇ χαλκίῳ,
Ὡσπερ λιχὴν σερτιῶντις ἐξ ἰωίδας.

Cl-

Clara sententia, *Qui urnam & abenum portat, tanquam puerpera Ionica, castra sequens.* Nempe in Ionia, ubi disciplina militaris non admodum vigeat, mos erat, ut uxores comitarentur suos maritos militantes: ubi si quae forte perisset, vasa circumferebat balneatoria. At bonus vir, Kuhnius *τρατιώτης* hic in senario ponit: quod perinde est, ac si sic in Virgilio legendum contenderet, *Tityre tu patulae resumbens sub tegmine fagi.* Vides, opinor, ὃ φίλη κεφαλὴ, quantivis esse pretii leges metricas rite callere. Sect. 64. Locus Aeschyli, *Λίνα δὲ πίσσα, καὶ ὀμολίνε μακροὶ τόντοι.* Sine dubio fenarius erat, sed λῖνα stare hic non potest, cum posteriorem corripiat; at λινᾶ α λινῆς optime: tum autem requireretur substantivum plurale. Lege igitur, si libet,

Λινᾶ δὲ γείσα, καὶ ὀμολίνε μακροὶ τόντοι.

Hesychius in Γῆσα, ἔστι δὲ, inquit, τὰς ὥας ὅτι ἐδύμαται γείσα. λίγυ(ν) ita ibi legendum, non γείσας. *Lineae*, inquit, *fimbriae*, & *crudi lini teniae*. Sed, cum Editio Aldina habeat λινᾶδης πίσσα, et Codd. MSS. λινᾶ δὲ σπῖσσα; merito illud sigma haud temere irrepsisse videatur. Verius igitur, credo, reponas,

Λινᾶ δὲ σπείρα, καὶ ὀμολίνε μακροὶ τόντοι.

Sect. 65. Antiphanis locus, καὶ τὸ χειρῆιον πρῶτον ὃ πομπὴ σαφὴς, ut fenarium clare se ostendit fuisse, ita et sic esse corrigendum, τὸ χειρῆειον, non χειρῆειον.

νέειν. Lego equidem totum ex Falkenb. τὸ χει-
κῶτον πρῶτον καὶ πομπῆς ἄφης, vel ἁφῆς. Sed, excepto
χειρῶτον, nihil hic certum. Jam vero sect. 71. in
Epicharmi senario ferri non potest δηλοῖμιν; requi-
ritur vi metri vel δηλοῖ μιν, vel δηλοῖμιν, vel fortasse,

οὐτ' εἰ κἀδ' αὖ λαῶμιν, ἢτ' εἰ ἀμφοῖν.

λαῶμιν, *voluntus*, ut λῆς, *vis*, λῶν, *volunt*, Δωρεῶν
Sect. 73. sic constitue locum Antiphanis:

— ἀσκοπυτίνην τινὰ
Δίψης ἀρωγόν —

Sect. 74. Aristophanes εἰς τὴν Γῆρα, 'Εφ' ὕδαίναν δαι-
ζον πιτίνην ἢ μείζονα. Atqui senarius haud recte
procedit: quod ut fiat, lege minima mutatione,
'Εν τὴν Γῆρα ἴφην,

Ἰδαίμιν δαιρίζον πιτίνην ἢ μείζονα.

plane, ut infra sect. 76. Κρατῖν εἰς Ὀρεῖς, 'Εφ' ἡμῶν,
pro εἰς Ὀρεῖς ἴφην, μῶν &c. Ceterum corruptior est
Polyzeli locus sect. 76. sed metri vestigiis insistens
sic veram lectionem cruo:

— λακαίῃ γ' ἄρ' αὖ
Πρῶτον μιν δασιψῆς, ἔπειτ' ἐνὶ ξιμῆς,
'Εκκλυῖς, ἐκποπατίζεις, Φανία.

Primum, ait, *in* λακαίῃ *lavabis* *ad*huc *puro*: *postea*
ad spurciora eo *abuteris*. Vide autem, ut una
cum metro sententia quoque belle procedat. Quis

N

ne-

88 R. BENTLEII EPISTOLAE.

neget, ἵνα ὅδε necessarium esse post πρῶτον? quis in
ἐναποθέσει, quod nihil est, non agnoscit τὸ ἐναποπα-
θεσει? Denique pro Κυνία nomine inaudito, ec-
ce tibi de machina trisyllabon Φυνίας, Persona apud
Menandrum & alios comicos notissima. Ceterum
nota illud, εἰς ἡμέραν, quod futurum notat Ἀπικῶς,
ut plura alia tibi sine dubio non incognita. At
sequitur deploratus plane locus Aristophanis, Καὶ
ἡμισκάφης δὲ ὡς εὖ τι εἰποδίζονται ἡμεῖς, ex quibus de-
pravatissimis, tu nobis, amice, horribilem ver-
sum effinxisti, plane ἄμιζον & ἄμυζον. At dehinc,
si me audis, & artem metricam assequeris, id sal-
tem disces quod quantivis est pretii, tacere po-
tius, quam nihil dicere. Ego vero ex prima facie
catalecticum tetrametrum hic agnosco: ut proinde
aut talis versus hinc excudendus sit, aut omnis
opera ludatur. Vis ergo, ut hariolari incipiam?
age, aut veram lectionem tibi dabo, aut saltem
Aristophane non indignam; lege igitur,

Καμὴν σκάφην δὲς, ὥς τε μὲν ἴς ποδάνκιστον ἔξομαμην.

*Et nobis scapham da, ne evomamus in aquam quæ
pedes abluendi sunt.*

Possit & sic, Καμὴν σκάφης δὲ, μήποτε ἴς &c.

Sed hoc, ut dixi, est hariolari: nam & animad-
verto te aliter paullo in Editione, aliter in Epi-
stola ad me scripta, codicis verba exhibere. Si
ipsa Excerpta Falkenburgiana viderem, certius
fortasse aliquid extunderem. Sect. 78. in Dioclis
senario nescivit bonus Kuhnus ποδάνκιστε secun-
dam syllabam corripere. lege autem,

Ἰδεῖα

Ἰδού τις, ἢ χαλαρὰ ποδαίπληρ, ἢ λείψ.

Quin & Jungermannus (etfi altero, ut dixi, longe melior) sect. 79. in Pherecratis loco senarium inchoat ab Εἰσέρου; plane contra artem. Tu vero Tetrametrum puta, & sic constitue,

Αἰούμ μὲν τ' χοίμκθ, τ' πύδακ' εἰσέρου.

Sect. 82. in Cratini loco, nollem caecum ducem secutus esses Kuhnium, in κατ' ἀλφί. Quam otiosum enim ibi τὸ αἶτα? quam necessarius articulus τὰ ἀλφί, ut ὁ βῦς, ἢ μαγίς? Ergo sanissima est vetus lectio:

Ὁ βῦς ἐκύνθ, κ' ἢ μαγίς, καὶ τὰ ἀλφί.

Porro Phrynichi locus sect. 86. καὶ ἐνδάρ &c. est Anapaesticus Aristophaneus; sed deficit uno pede anapaesto:

καὶ ἐνδάρ κεμάρ — — τρεῖς χοίμικας ἢ δὴ ἀλιύρω.

neque vero sine Codice suppleri debet ex conjectura. lege insuper paullo ante, εὖ ὄρουσιν Ἀριστοφάνης, non τις; ut hic εὖ ταῖς Θεωρίχαις Μύσαις. Eodem versus genere habetur Metagenis locus sect. 88. sic collocandus:

— αἰς αἶν

Ποδαί, παροψί, καὶ καπαῖς εὐεχίγω τὸ θίαζον.

ut & alter iste ex Aristophanis Tagenistis,

Τὸ δ' ἴππυς ἐὶ ταῖς κυλίχαις τυτὶ διεκόν, ἢ τῷτο παφλάζον

Metrum ipsum efflagitat ἴππυς & τῷτο, non ἴππο & τυτὶ quod ultimam producit. Eleganter vero ἴππυς casu genitivo. ἴππυς τυτὶ καὶ τῷτο. *Pulvis pars calida, pars bulliens.* Sect. 90. in Cratetis loco, nollem te a scriptura Codicis discessisse,

Ὁ κάρης ῥ' ἔ' κοίτης ὑπερίχαι μοι δοκῶ.

Nam τὰ κανίσκια ῥ' &c. quod tu dedisti, peccat in leges metri. Totus locus sic videtur legendus: Ἐπὶ ῥ' τῷτοις καὶ κανῶ καὶ κάρησ' καὶ κανίσκια. Καὶ κάρης μὲν Κρατῆς ἐὶ Ἡρώσει ἴππιν, Ὁ κάρης ῥ' ἔ' κοίτης ὑπερίχαι μοι δοκῶ (ubi κάρης videtur esse *storea, teges*) κανῶ vero Aristoph. Acharn. κανίσκιν in Gerytade. vel forte κανίσκια rejiciendum, & κανίσκια recipiendum ex VI. 86. Sect. 91. Eupolidis versus Trochaicus est, sic describendus:

Ἄλλ' τὰς κοίτας γ' ἔχου πλείους σπαραγμάς.

Sed Pherecratis locum tangere non ausim, adeo deformis est; si modo recte illum ex MS. exscripsisti. Ἄλλ' καὶ κοίτας τὰς ἐὶ ἡμῶ δασύων' ἃ μίλαμεν ἀγασσάν. Sed ex fine tamen subodoror esse Aristophaneum σπαραγμάς. Tentemus igitur ad illud metrum redigere, Ἄλλ' ἐὶ κοίταις ἐν γ', ἔ' δασύων', ἃ μίλαμεν ἀγασσάν. Sed in arcis insunt, non spernenda quidem, quae eramus pransuri. Ἐν id est ἔντι ἃ μίλαμεν contracte ἃ μ. ut syllaba fiat longa, quam versus exigit. Sect. 93. Nicocharis verba

ba

ba duos senarios efficere pronunciat Kuhnius, qui ex numero syllabarum, non quantitate, senarios metiri videtur: melius paullo Jungermannus. Tu sic lege:

Σόφαις τι (vel Σοφαῖς(ι παλ.) παλάμῃς τίκτονται εἰργασμένοι
καὶ ποτ' ἐν αὐτῇ λιπὶ ἔχων καθίσκια, Κομμοδόκον —

vel etiam τίκτονται ἀπειργασμένοι. Sect. 94. in Anaxippi loco apage illud τάβη, quod versus respuit. lege, Τῇ μουσικῇ λαβὼν παρὰ τὴν εὐαδὴν. & ibidem Aristophanis locum sic dederat Pollux;

Φίρε τὰς δολίους ἢ ἀπαίξω τὰς κίχλας.

Varia lectio ἀπαίξω, ἀπαίρω. atque haec melior. Sect. 98. in Teleclidis loco emendatio tua εὐζω melius se tutabitur, si sic legeris:

Τὴ δὲ τήγανον εἴζοντα σοι μολύνει).

quod sine dubio verum. Quot enim τήγανον una εἴζον; adde quod τήγανον non potest μολύνειν, corrumpi, dum σίζει; sed postquam destitit εἴζον humore consumto, tum corrumpitur, nisi ocius de foco tollitur. Denique ὅψα ἐν τήγανον εἴζοντα, ἐκ αὐτὸ τὸ τήγανον. Aristophanes quidem loco a te laudato τήγανον τιθέντα εἴζον dixit συνειδοχικῶς: sed simpliciter τήγανον εἴζον sine illo τιθέντα vix opinor dixisset. Sect. 101. locus Pherecratis sic locandus & corrigendus,

— πῶς αἱ εἰ κομισαί μιν

Τίς θυμολογῶν αἰδὲ μὲν ἰχθύνει

Sect. 102. Menandri locum sic scribe:

— ἡγεῖ μ' ὅλος

Ἐπικράτης τι —

Me quidem plane mensam coquinariam quandam existimat.

(adeo me verberibus contudit) Sect. 103. Solonis jambum dolet mihi a te jugulatum esse, cum tuo πινυῖθι. Quid nonne ex illis οἱ μὲν satis constat, nullum vas anteivisse: οἱ μὲν enim semper inchoat: sed ipse versus illud tuum furcilla expellit. Scribendum, aut πινυῖθι δ', aut διδυῖθι δ', aut simile quid trisyllabon. Sect. 105. locus Cratini, Ἐπίδουκον βαλάνων ἄβαντα ᾧ ἐν Φιλίας. ubi Kühnius corrigit Πιτθίους, scil. ex domo Pitthei. Frustra; quasi Pittheus Thesei avunculus in vivis esset aetate Cratini; Ceterum quis non videt locum quandam, ubi βάλλαντες nascuntur, non hominem designari. Equidem sic legerim,

Ἐπίδουκον βαλάνων ἄβαντα ᾧ ἐν Φιλίας.

Φιλίας locus Attice notissimus, de quo vide Stephanum Byzantium, Suidam, alios. Aristophanes in Nubibus, Ὅταν μὲν εἰ τὰς αἶγας ἐν τῷ Φιλίας. & in Acharn. Τὴν Στερυμοδῶν Θεσπίαν ἐν τῷ Φιλίας. Vide ibi σχολ. Sect. 107. in loco Eubuli, pro Σικελικῶν, quod ἄμικρον est, lege,

κα)

Καὶ πάλιν Σικλὰ παταίνων σαρύμαζα.

& ibidem Antiphanis, tam hic, quam apud Athenaeum, lege,

——— πάλυες τιμημίθ; non πολυές.

Sect. 110. locus Sophoclis mendosus est; qui hinc & ex VII. 109. sic corrigendus:

——— συνίλαγον τὰ ξύλ', ὡς ἐκκαυμάτων
Μὲ μαι μεταξὺ ἄσπιδος εἶν ———

ligna, ait, collegerunt; ne interea carerent fomito ad ignem servandum. Sect. 111. Euripidis versus Trochaicus est; nisi quod ὄσιν e loco suo ejectum sit: lege, Τὲς ὄντες τὲς λαγκαγωγὲς ἐξ ὄρου ἄσιν ξύλα δα. vel forte, ut sententia continuetur, λαγκαγωγὲς, αἵ εἰ ἐξ ὄρου ξύλα δα.

Sect. 116. Aristophanis locus sic distinguendus,

Καὶ ἀγρίλβονθ' ὀρῶμεν
Ὡσπερ εἰ καὶ καὶ λυχνύχρ
Πάντε τ' ἐξωμίδθ.

Plura hujus generis extant apud Aristophanem.

Sect. 124. Theopompi locus sic locandus,

——— ——— χλαῖναν δὲ σοι
Λαβὼν παχέαν ἐπίβαλῃ Λακωνικήν.

Ibid. locus Sapphus egregius, frustra a magnis viris tentatus; quem nisi Profodiae ductu nemo recte expediverit: 'Ελθόντ' ἐξ ὄρου πορφύριαν ἔχοντα σφαιροῖσι χλάμυι. Ego vero, quatuor primis vocabulis

VIX

vix perlectis, statim odoratus sum, carmen esse
Alcaicum, quale hoc Horatii;

Nullam / Vare / sacra / vite prius / severis / arborem :
& illud Alcaei,
Μηδὴν / ἄλλο φυτεύ / σης αὐτὸν / δίδρυν / ἀμπέλων.

& aliquot Sapphus, ut quod extat apud Athenaeum
p. 564. ubi ὅσοις male pro ὅσιν,

Στάθι / καὶ φίλῳ / καὶ τὰν ἐπ' ὅσιν / ἀμπέλων / σὺν χάρειν,

& apud Stobaeum, Κατὰ / τοῖσα ὃ καὶ / ἐδιπύκα / μνα-
μοσύνα εἶναι, & quae ibi sequuntur. Ergo certus
conjecturae sic extemplo hunc locum refingebam :

Ἐλόντ' / ἐξ ὀρνῶ / πορφύρεαν / περριμένον χλάμυν.

Venientem de caelo, purpurea chlamyde amictum.
Nam pro αὐρίμενον quod & versus & sententia refu-
git, repono περριμένον Aeolice pro αὐρίμενον* sic apud
Hesychium, Περριβάκαιο, αὐριβάκαιο, & alia alibi plu-
ra. Quis vero tam caecus, ut jam non videat τὸ
ἔχοντα ex margine fluxisse, interpretamentum scil.
τὸ περριμένον.

Verba Diphili sect. 137. sic ordinanda sunt :

A. ——— : ὃ καυδύταλις

οὐτὸς τί δύναι, καὶ τί ἔστι; B. ὅστις αὖ

εἴποις ἀορίδης ———

Duae personae, quarum altera quaerit, quid signi-
ficet καυδύταλις; altera explicat per ἀορίδης. Multa si-
milis hujus Diphili extant apud Athenaeum : vi-
detur fuisse φορτικὸς in verborum exoticorum affe-
ctatione, Sect. 139. Posidippi locum ita digere:

— σὺν

— *μεν δὲ πάλαι, ὅχι,*

ῥίπας, ἀορίδας, τάχα δ', λαμπήνας, ὕδης,

nam *τάχα* nihil est; nequē melius quid nunc succurrit.

Sect. 141. Nicocharēs in Cretensibus: καὶ ὅπως καὶ ὁπότεον εἶρη) εἰ Νικοχάρης Κρησι, τοῖς τρυπάνοις ἀντίπαλον ὥσπερ Ἀρχιλόχειον. Ita tu, mi amice, locum depravatū ulterius contaminasti: ὥσπερ enim dedisti pro ὥσπερ Seberi: atqui illud mendum erat typothetarū; voluit enim Seberus quod & Aldus & MSti habent ὅπερ. Deinde pro Ἀρχιλόχειον, Codices ἀρχίλειον. Ex hoc monstro, re metrica & ingenio fretus, sic tibi senarium restituo verum & genuinum,

Τοῖς τρυπάνοις ἀντίπαλον ὅπως χίλιον.

Quippe in hoc versu aut ὁπότεον aut ὅπως inesse debere res ipsa clamat: atqui prius a versu rejicitur, posterius latuit in ὅπερ. Ergo in reliquis ne litera quidem mutata, & versus & sententia constat. Ὅπως χίλιον idem est ac ὁπίαζ χίλια; ut ἵπποχίλια, μυεῖν, &c. quae scio tibi nota esse. Verte autem, *Mille subulae quae terebris paria facere possint.* Videtur fuisse dialogus fabri cum cerdone; illē minabatur se τοῖς τρυπάνοις factum esse nescio quid: hic terebat, se mille ὁπίαζ adlaturum, quae illius τρυπάνοις pares esse facile possent. Sect. 142. Platonis versus sic digere & scribe,

— βῆλ' τήδε σοι πλεῖστη κατῶ,

καὶ πλεῖστ' ἀνελκύζω σε δειῦρο —

Sect. 143. Menandri versus Trochaicus est, ὁπ' ἔργον ἀνελκύσει σε ταυτὴ πεπλεγμένον.

C

O

Iam

Jam vero insignem Euripidis locum sect. 145:
sanum, ni fallor, tibi exhibebo:

———— πῶς ὃ φαργάη
Ἐξαιρίζω ὅτι πύλαι τάχυν;
Σπάη καλῶν φαργάη μιλαδίτη.

Nihil hic muto, nisi quod τάχυν addiderim, absor-
ptum scilicet a sequente voce σπάη. Sententiam
recte cepit Jungermannus. πύλαι τάχυν, *spica tri-*
sicea, ἐξαιρίζω hic est ἀβίος, ἀρίστος, detruncō, de-
cutio. Quid clari⁹ certiusve?

Sect. 150. Epistola ad Platonem in mendo cubat:
Οἱ πρὸς ἑαυτοὺς καὶ Κόρυμβοι Πλάτωνι ἐπιστάσεις γράφει, Λη-
γὸν Ἀσίου τ' Σαρκοφάγου λίθου. Ὁ δὲ Φιλοκράτης. Verba illa,
Ληγ. Ἀσ. τ. Σαρ. λ. sunt ex Epistola; reliqua sunt
Pollucis. Dixerat ille inter σορῶν instrumenta es-
se & ληγὸν probat jam hujus Epistolae auctoritate.
Cuius qui ληγὸν Ἀσίου nominaverant, de eadem
re postea ibi narrantes σορὸν appellant. Ergo ea-
dem ληγὸς quae σορὸς. Ceterum ἐπ' αὐτῇ & ἐπ' αὐτῇ fac-
pe hoc sensu veniunt apud nostrum; vide modo
sect. 10. 41. 137. Porro in sequente Pherecratis
loco sect. 150. ita ordinandi sunt versus & Personae:

A. Ἡ μὲν σὺ αὐτὸν μακαρίζεις, ὦ τὰς, ὅταν
αὐτοὶ σε κατορύττωσι. B. ἢ δὴτ' ἀπ' ἐγὼ
τύγχευς πρῶτος: ὅτοι δὲ μακαρίζεις σφί.
Καὶ τοὶ πόθ' αὐτὸς τοσαύτας λήψομαι;

A. Certe te beatum ipse dices, o amice, cum illi te
sepeliant. B. non quidem, verum ipse eos prius se-
peliam; & illi se beatos praedicabunt. Unde tamen
pro locis eis sepeliendis comparabo? ἢ τὰς autem
addidi, flegitante versu; quod absorptum est a ver-
bo

bo sequente. *μακαρεῦσι τφι*, *beabunt se ipssi*. Cur autem aut hic aut illi *μακαρεῦσι* se, cum sepeliuntur? nempe ob funus egregie factum, & sepulcrum magno sumtu extructum. Loquitur autem aliquis, qui multos cognatos habuerit, bonis ejus inhiantes, & mortem ejus expectantes: quos ille se occupaturum minatur, & fore illis superstitem. Immo vero, jam melius quid habeo, quod sub calamo modo nascitur. Deleas velim illud *σφι*, & cum vulgatis legas, *ἔτοι δ' μακαρεῖσ' ἐμέ*. Sententia autem haec videtur. Cum laudasset ille nescio quis fortunas suas, tum ob alia, tum ob firmam, credo, valetudinem, etfi strenue nepotaretur; Hunc alter excipiens, Ita vero, ait *εἰρωνικῶς*, tum fortunas tuas laudabis, cum cognati tui te mox sepe- lient. Non, non, subjungit ille, Equidem eos omnes componam, & *μακαρεῦσι* *με* superstitem & fanum. Sect. 151. locum ex Tagenistis sic colloca;

— ο δ' λυῶν κύσιν ὑέαν

Κατ' ἐξαιρῶν τὲς δαρεικῆς. —

Sunt membra versus Anapaestici, Aristophanei dicti. Cum Kuhnii versiculum hic lego, vix possum nauseam compescere. Neque eo melior est Jungermannii jambus sect. 154. in Lysippi Bacchis. Tu vero locum sic constitue, ut membrum sit Anapaestici Aristophanei,

— αὐτοῖς αὐλοῖς ὀρμῶν καὶ γλωττοκομείῳ.

Tibicen, inquit, *irruit una cum tibiis & glottocomyio*. *Αὐτοῖς* eo sensu passim apud Atticos occurrit, pro *σὺν αὐτοῖς*; quod tu optime nosti. Ibid. Metri ratio satis indicat, tam in Timoclis loco, quam

O 2

Apol-

Apollodori γλαυπόμενοι legendum esse, non γλαυπόμενοι. Lege itaque, ἡ μὲν ἑρὰ καὶ ἐπὶ τῇ ἑρῇ γλαυπόμενοι &c. & deinde membrum pone fenarii — καὶ τὸ γλαυπόμενοι βαλαυῖς. Porro sect. 160. sanus erat Sophoclis locus, neque sollicitandus,

Κίττα σιδηρὰ πλινθὶ καὶ κατὰ ῥάχιν
Ἥλαυσι παίων —

*Agitabat prae se hominem, verberans super latera
& dorsum cittera ferrea. Eleganter illud πλινθὶ καὶ
κατὰ ῥάχιν, hoc est κατὰ πλινθὶ καὶ ῥάχιν, quale illud
Anacreontis, Ἥ Νῦν δὲ ἡ πὶ Μίμφῳ. Ceterum κατὰ
hic ultimam producit ob τὸ εἰς sequens.*

Sect. 162, Dolet, te repudiasse emendationem certissimam,

Καὶ πῶς κοῖνὸν ἔχει με κορυβαίαν ἱρῆς.

Pileum autem dices me insiar tiarae habere; adeo magnificus est scilicet. Quid aptius vel desiderari possit? & illud tuum κοῖνὸν quorsum spectat? dices me habere communem tiaram: nimirum, non esse regem. τίς ἰσχύς; dubiumne id esse potuit? Sed ex metro solo utique constat, legendum esse κοῖνῳ· cuius argumenti vim & πιθανότητα soli artis periti possunt agnoscere. Sect. 174. locus Teleclidae

Αυλοπόδαρον ἱνκαρὸν σκέλυθρον.

est Anapaesticus, et bene habet. Mox sect. 165. legendum,

Σκέλμη γὰρ ὄχρου βασιλὸς ἐντίμους ἱμάς.

σκέλμη βασιλὸς, culter regius. βασιλὸς adjective hic ponitur, ut alia similia passim. Eunuchus autem

loquitur hoc, significans, se iussu regis castratum esse, ut a cubiculo esset vel ei vel uxori: solae enim, ut ille ait, Eunuchis utebantur reginae. Citius autem caelum ipsum dirueris, quam illud βασιλείῃ, cui tu patrocinaris, invito metro hic positi consistere; ut de sententia ipsa et constructione nihil dicam. Illud quoque corrigendum ibidem in Hermippi loco, ἀσπίδαον, non ἀσπίδαιον.

Ἐχοντις ἱσον ἀσπίδαον ἄγκιστρον. est enim fenarius.

Sectione autem 167. in Philippidae loco, vel cum Salmasio legendum,

Ἀλύσιον εἶχε τιτῆρος δεσχμάς ἄγον,

quod verum puto, vel, si illud quovis pacto retinere vis, lege,

Ἀλύσιον εἶχε τιτῆρος ἀγὼν δεσχμάς.

Sect. 176. Ὀλκῆον rectum esse, non Ὀλκιον, Menandri locus ostendit, sic digerendus;

ἡ χαλαρὴ μέγα Ὀλκῆον

et alter Philemonis, Ὀλκῆον εἶδον ἐπὶ τρεπίζῃ κήρυττι,
Πυρῶν τε μετόν

Vapulet vero Kuhnii cum versiculis suis, quibus nec caput, nec pes adest. Sect. 180. locus Aristophanis duos continet Anapaesticos cum Paroemiaco eos claudente; ut fieri solet tum apud illum scriptorem, tum omnes Tragicos,

Καὶ τὸς μὲν ὄφαι, ὡς ἐπιτίμποι,
 Ἐν κίτῃ πε κατασήμεται
 Καὶ παῦσαι φαρμακοπολεῖ.

Porro Capanei haec verba esse conjicio, qui in Dramate hoc Satyrico Amphiarauum augurē ludificatur. Sect. 181. Theopompi locum sic constitue, ex lege metri, ut antea l. VII.

Τῷδ' ἀφελόμενον ἄναι λυγρὸν,
 Κατάδισμον ἔχης ἀειπίταρον —

& mox ibidem Pherecratis locum sic emenda,

Ἦδη μὲν ἄναι λυγρὸν ἀφελόμενον.

Seis sine dubio, αἱ & : in libris scriptis passim inter se permutari. Jam, ait, *vos illi lavanti pellem circumligate*. Sectione autem 185. quicquid obtendant Pollucis tui codices, uti & Suidae & Harporationis, legendum credo *πλήθειον*, non *πλοῦθον*, ex fragmento illo Aristophanis, quod membrum est Tetrametri Catalecticici,

— ὁ δ' ἐς τὸ πλήθειον γινόμενον ἐξέρχεται.

Ille vero, ubi venerat ad locum quo lateres fiebant, divertebat.

Quippe apud Atticos loca rerum venalium & res ipsae venales eodem nomine signabantur, ipso Pol-
 luce indicante libb. IX. et X. Sic dicebant ἐς τὸ ψον, ἐς τὰ μέγαρα, ἐς τὸ χλαυρὸν τύρον, ἐς τὰ ἀνδροπόδα, ἐς τὸ αἶνον, ἐς τὸ λαλαῖον, ἐς τὰς χύτρας, ἐς τὸ λεκανοῖον, etc. Ergo ἐς τὸ πλήθειον eodem modo, ad locum ubi *πλήθειον* fiebat, vel venibat. Nisi forte ἐς τὰ *πλήθειον* potius di-
 cen-

scendum fuisse contendat aliquis. Ille vero sic locum constituat, eodem versus genere,

ὁ δ' ἐς τὸ πλοῦτον γινόμενος ἐξίτητος — —

Sect. 188. Recte habet codex Vossianus τὴν γὰρ in Aristophanis loco, qui sic digerendus:

—— τὴν γὰρ ἀπειθεῖν,
Ἐπίτημα τὸ φρεῖν παρὰ τοὺς νόμους.

τὸ φρεῖν secundam producit.

Sect. 189. Legere possis, μὴ λήθῃ καλῶς, πικρὸν quid vocatur λήθῃ; videtur enim dubitare; unde addit, ὅτι καὶ Σοφοκλῆς ἔφη; cujus locus sic videtur legendus,

Ἀσπίς μιν, ἣ μοι, λήθῃ ὥς, πυκνομαλῆ.

Sane mirifice arridet Kuhnii illa correctio πυκνομαλῆ τῇ. Πατὴρ quid hic faciat, non intelligo. Sect. 190. Platonis Comici locum sic divide,

—— δὴτα δ' τὴν πύλινον τις ἴσθαι
καὶ τὴν πύλινον ———

Ibid. Anaxilae locus sic legendus, οὐκ ἂν γὰρ μὴ τῇ γινῇ κεφάλαιον. Denique loco ultimo sect. 192. pro inficetis illis *senectutis* Kuhnii, quos Eupolidi de suo donat, hos ille habeat aliquanto meliores,

—— κεφάλαιον δύο,
Κεραῖαι ἐκτὸς, δύο χύτρας, δύο τεύχλια,
Κεφάλαια τι καὶ (vel Κεφάλαια τέσσαρα) δέμας, καὶ
θρόνος, ...
Κλίμας ἐκτὸς, κέρμας, κεφάλαιον, λέγχοι.

Pro

Pro ~~verbo~~ versu tertio, quod jam praecesserat, neque repeti debuit, repones ~~verbum~~, vel ~~adverbium~~, vel simile quid, quod propius accedat. Nobis ad indagandum fugitivum illud nunc non est otium. Desessus enim sum taedio scribendi; quod longe majore opera mihi constitit, quam emendationis ipsae. Tu vero, doctissime & amicissime Hemsterhusi, si quid hinc frugis colligere possis ad curas tuas secundas, quas in Polluce te positurum narras, utere, fruiere, jure tuo & arbitrato. Ubi id tempus venerit, videbimus forte, an in ceteris hujus libris aliquid nobis occurrat, quod doctissimos editores fugerit. Etsi, ut verum fatear, rationem consilii tui nondum perspicio. Quis enim typographus librum denovo recudet, mole sua & pretio laborantem? Ecquando omnia nuperae Editionis exemplaria dividentur? Tu igitur certiores nos facies; quo pacto & quo instituto iterum, ut narras, auctorem hunc aggredi velis. Vale, vir eruditissime, & me, quod facis, amare perge. Cantabrigiae, IX. die Junii, MDCCVIII.

F. I. N. I. S.
 F. I. N. I. S.